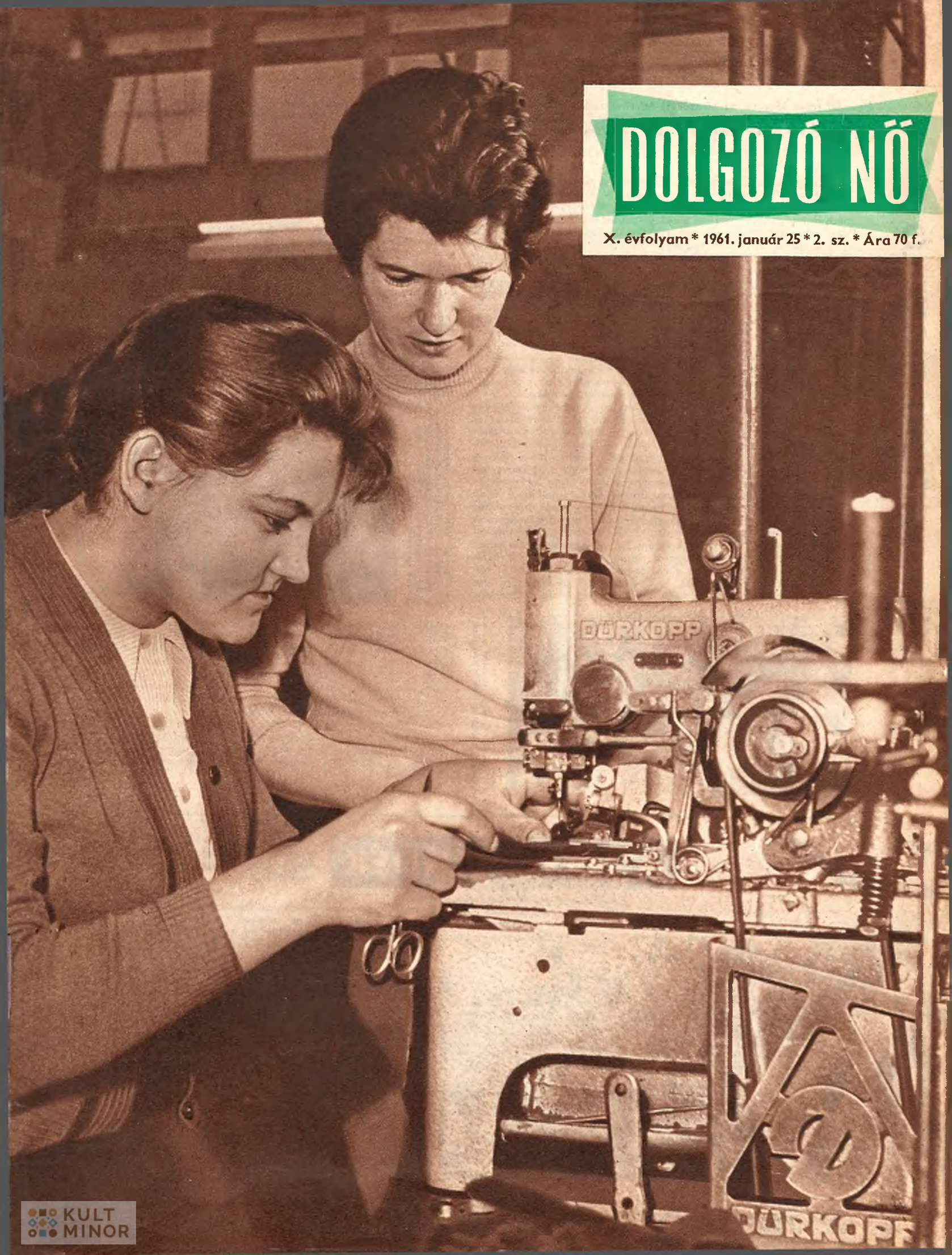

DOLGOZÓ NŐ

X. évfolyam * 1961. január 25 * 2. sz. * Ára 70 f.

KULT MINOR

KÜLPOLITIKAI FIGYELŐ

Új rovat köszönti az olvasókat! Mivel a szokásos bemutatkozást itt a cím helyettesíti, hadd mondjon el magáról csupán annyit, hogy figyelemmel akarja kísérni a világon lejátszódó legfontosabb eseményeket és feljegyezni azokat az Önök számára. Hogy ez mennyire sikerül majd, ítéljék meg az olvasók saját maguk.

Az új esztendő elején állunk. Az indulás reményteljes volt, a biztatás hangja Szilveszter éjjelén a moszkvai Kremlben szólalt meg a legékesebben. Hruscsov elvtárs pohárköszöntőjében kifejezte reményét, hogy az új amerikai elnök hivatalba lépésével új szelek kerekednek majd felül a szovjet-amerikai kapcsolatokban. Hruscsov pohárköszöntőjére Kennedy rögtönzött sajtóértekezleten reményét fejezte ki, hogy az elkövetkezendő hónapokban a jóakarat és a kölcsönös békeóhaj jellemzi majd a szovjet-amerikai viszonyt.

A moszkvai megnyilatkozás fényében várható, hogy a Szovjetunió az 1961-es évben is több konkrét kezdeményezést tesz a hidegháború kudarcba fullasztására. Újságíró körökben úgy vélik, hogy az első ilyen kezdeményezés a leszereléssel lesz kapcsolatban, amikor Hruscsov március elején az ENSZ közgyűlés XV. ülésszakának második szakaszára New Yorkba utazna. Noha az erre vonatkozó kommentárok jobbára még csak a találgatásokon alapszanak, sokan már azt számítgatják: ha a szovjet kormányfő tavasszal valóban elmenne az ENSZ-be, elő lehetne mozdítani az első négyszemközti nemhivatalos találkozót az új amerikai elnökkel.

Január elseje a Szovjetunióban egyúttal az új rubel születésnapja is. Az új rubelt 1:10 arányban számítják át, és a béreket és az árakat is. Január 2-ától kezdve már az új árak szerint árusítanak a Szovjetunió üzleteiben és áruházaiban. A beváltás azonban három hónapig folyik. Ezen idő alatt érvényes a régi és az új pénz is. Mint ismeretes, az új árakat úgy szabták meg, hogy azok kedvezőek legyenek a vásárló közönség szempontjából. Az ilyen intézkedések folytán csupán a moszkvai taxikon utazók évente tízmillió új rubelt takaríthatnak meg. Százmilliókra menő összegeket takarítanak meg a szovjet emberek például a kenyér árának kedvező átszámításával.

Január 20-án távozik az amerikai Fehér Házból az Eisenhower-kormány. Amilyen volt ez a kormány egész életében, épp olyan végnapjaiban is. Sőt, utolsó rúgásai, rángatódzásai nagyon is veszélyesek. Ezt bizonyítja a Kuba ellen irányuló agresszió. Kuba a biztonsági tanácsnál tett panaszt. Az Egyesült Államok kormánya erre a diplomáciai kapcsolatok megszakításával válaszolt s csatlósait is ezen lépés megtételére akarja rábírni. Kuba diplomáciai „elszigetelése" azonban mit sem változtat azon a szimpátián, amivel a latin-amerikai népek a kubai nép iránt viseltetnek. Castro miniszterelnök kifejtette, hogy az imperialisták mélységesen tévednek a helyzet megítélésében. A nép legyőzhetetlen, Kuba forradalmi kormánya és népe egy sorban halad az igaz ügy zászlaja alatt.

A távozó amerikai kormány tovább folytatja agresszióját Délkelet-Ázsiában is, ahol mint ismeretes, nagy erőfeszítéseket tesz a laoszi imperialistabarát felkelők megsegítésére. Ezt a segítséget a SEATO-blokkban levő Dél-Vietnamon és Thai-földön keresztül nyújtja elsősorban. Laosz törvényes kormánya azonban bizonyítékokat hozott már nyilvánosságra az Egyesült Államok közvetlen beavatkozásáról. Minden amerikai segítség ellenére a kormányhű csapatok több tartományban szilárdan tartják magukat.

Az elmúlt napokban a „legifjabb kontinens", Afrika sem áll a közvélemény figyelmén kívül. Casablancában üléseztek a legtekintélyesebb afrikai országok. A tárgyalásokat így joggal nevezik csúcstalálkozónak. Egyrészt a részvevők személye, másrészt az értekezlet napirendje miatt. Az értekezlet nagy hatással lehet a kongói helyzet

Az Algériai Köztársaság ideiglenes kormányának elnökét, Ferhat Abbast a Marokkói Királyság képviselői üdvözlik a repülőtéren. Középen V. Mohamed marokkói király

A havannai katonai szemlén a nők fegyveres alakulatainak felvonulása

további alakulására, valamint az algériai szabadságharc fellendülésére is. Meg kell jegyezni, hogy ezen az afrikai csúcsértekezleten mint teljes jogú képviselő részt vett Ferhat Abbas, az Algériai Köztársaság miniszterelnöke is. Az értekezlet részvevői egyöntetűen elítélték Franciaország szaharai atomrobbantási kísérleteit. Franciaország harmadik szaharai atomrobbantási kísérletére több afrikai ország, így például Szudán, Nigéria és mások a diplomaciai kapcsolatok megszakításával válaszoltak.

Mint látható, az egész világ józan gondolkodású emberei elítélik Franciaország atomcsörtetését, csupán Washington fogadta kedvezően De Gaulle erőlködéseit. Az amerikai újságok megírták, hogy az Egyesült Államok a jövőben részt akar venni a szaharai atomkísérletekben.

S. Gy.

A NÁSZAJÁNDÉK

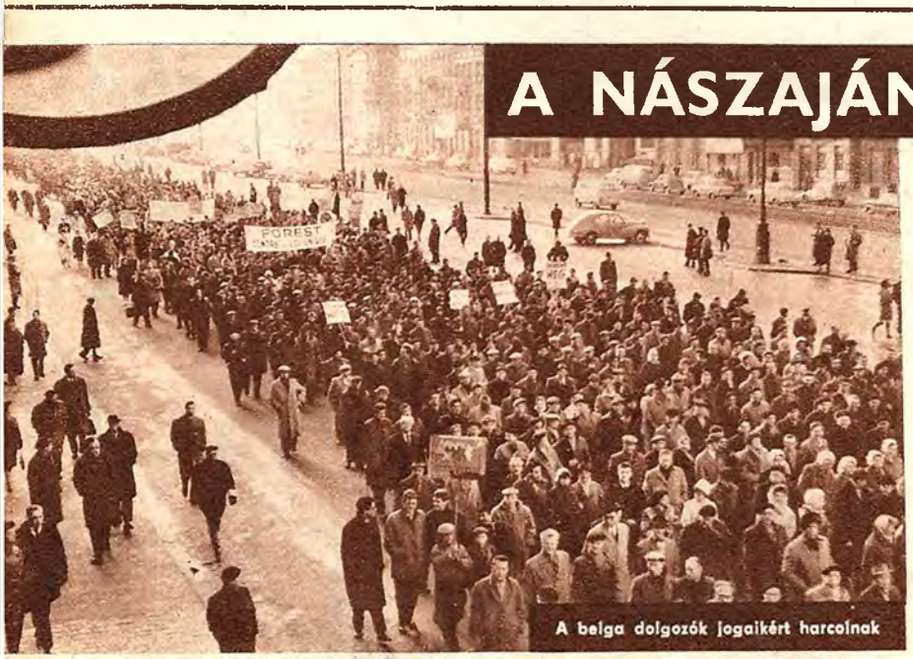

A belga dolgozók jogaikért harcolnak

A nagy brüsszeli királyi esküvő az elmúlt esztendő utolsó heteiben bő lehetőséget nyújtott a burzsoá ujságíróknak, rádió és televiziós riportereknek, hogy hírharangjaikat megkongassák.

Szólt is a nagy halleluja.

Sőt! Még az apróságokról sem feledkeztek meg. Arról például, hogy a menyasszony parádés esküvői ruhacsodájához honnan vették a selymet, a csipkét, a tűt, a cérnát, ki varrta, ki vasalta. Csak éppen arról nem szólt a rege, honnan kaparta elő a menyasszony családja, vagy maga a boldog vőlegény az esküvőhöz szükséges aranyakat. Pedig hát az sokaknak fúrta az oldalát. Természetesen joggal. Hiszen a nagy parádé nem fillérekbe került és Eyskens miniszterelnök akkor már nagy dörgedelemmel kürtölte ország-világgá, hogy Kongó elvesztése miatt minden belga polgárnak három lyukkal összébb kell húznia a nadrágszíjat.

„Oh Kongó!" — sóhajtott fel esküvője napján Baudouin őfelsége — „a kedves papa, pláne a nagypapa, II. Lipót korában akkor még ez a gazdag gyarmati ország szőröstől bőröstől a miénk volt s azt tehette a királyi család vele, s tette is, ami jól esett.

Persze, ez még a gyarmati rendszer fénykorában volt, azóta pedig sok minden csúfosan megváltozott, még Eyskens is takarékoskodásról beszél.

„Igen ám, de ez nem vontakozik a királyi családra és jóbarátaira, csak a plebsre," — cseng a királyi fülben miniszterelnökének magyarázata.

Így hát az esküvő napjaiban nagy volt a halleluja s a templomban, ahol a boldogító „igen" elhangzott, egész Európa arisztokráciájának „szine-java" ott tolongott, s Dona Fabiola de Mora y Aragon spanyol nagyhercegnő felséges ura, Baudouin belga király karjára támaszkodva könnyes szemmel és boldog mosollyal fogadta a mágnások és tartozékaik hódolatát. Zengett a királyi himnusz, dörögtek az ágyúk, üvöltöttek a meghívottak tapsolt a brüsszeli Haute Villei-i „felsőtízezer"

Néhány napja tért vissza Anna Kotvasová, a trenčíni V. Široký-üzem egyik szocialista munkabrigádjának vezetője a prágai találkozásról, ahol az egész ország szocialista munkabrigádjainak küldöttei számoltak be eddigi munkatapasztalataikról, merítettek erőt további sikeres munkájukhoz. **Foto: Spáčil**

KULT MINO

Kommunista módon élni, dolgozni

Kommunista brigádok mozgalmának tapasztalataiból a Szovjetunióban

Napjaink központi kérdése a kommunista munkabrigádok példája nyomán nálunk is kibontakozott mozgalom, a szocialista munkabrigádok élete, munkája, további fejlődése, hisz az ötéves terv határidő előtti teljesítésének fontos hajtóerejét képezik. A Szovjetunió kommunista munkabrigádjainak kezdeményezéséről és munkamódszereiről beszámolva szeretnénk segíteni további jó munkájukat.

A „kommunista brigád", a „kommunista munkás" jelző elnyeréséért folyó verseny, amely az SZKP XXI. kongresszusa tiszteletére bontakozott ki, mindinkább tömegmozgalommá válik, mind több és több ember (jelenleg 8 millió) s bizonyos idő múlva szinte valamennyi munkás részt vesz benne, ki egyénileg, ki a brigád, a műhely, a gyár kollektivájának tagjaként. De nem tömegjelenség az, hogy el is nyerik a megtisztelő címet. Mind a kollektíva, mind a vezetők egyre magasabb követelményeket állítanak a mozgalomban részt vevők elé.

„A kommunista módon dolgozni, élni, tanulni" jelszó adja meg e mozgalom tartalmát. Megvalósítása a gyakorlati életben igen sokrétű, színes, változatos. Kerülnek minden merev sémát, sablont, amely fékezheti az emberek kezdeményezéseit.

Egy konkrét példa

Az Ordzsonikidze Gépgyárban hatan voltak, amikor elhatározták, hogy versenyeznek a kommunista brigád címért. El is nyerték valamennyien, tehát az egész brigád és tagjai egyenként is megkapták a kommunista munka élmunkása címét. Ezután a brigád gondolt egy merészet és kétfelé vált. Három-három fő külön ment és kiegészítette a brigádját ismét hat főre. Az új brigádokba bevontak gyengébb szakmunkásokat, s egy-egy olyan munkást, akinek erkölcse és jelleme erősen kifogásolható volt. Hogy miért tették ezt? Így adták meg rá a választ: „Elsősorban nekünk, munkásoknak kell felemelnünk az elmaradókat és azokat is, akik az életben megtévedtek, megbotlottak." S mit hozott az idő? A gyár brigádjai közötti versenyben ma az egyik, újonnan alakult brigád az élen van, a másik pedig a harmadik helyen. A két munkás pedig mindinkább beilleszkedik a kollektívába, erkölcsük, jellemük előnyösen változott. A kerületi, a területi pártszervezetek is felfigyeltek az esetre, s megállapították, hogy itt egy rendkívül haladó, forradalmi kezdeményezés született, s felkarolásra, terjesztésre javasolták minden moszkvai gyárban.

Ami a vállalásokat illeti: a szovjet emberek azt a célt tűzték maguk elé, hogy öt év alatt teljesítik a hétéves tervet. Ezért a kommunista brigádok vállalásaiban is első helyen van a terv teljesítése, illetve túlteljesítése. **A kötelezettségvállalásokat átszövi a technika fejlesztésére, a termelékenység növelésére irányuló törekvés. Ez a leglényegesebb dolog. Nem tekintik kommunista brigádnak, vagy a kommunista munka élmunkásainak, akik nem újítanak, ésszerűsítenek.**

Ebből adódik, hogy a szakmai, politikai képzés,

a rokonszakma elsajátítása

a kommunista brigádok tevékenységének egyik lényeges része. De messzemenően figyelembe veszik az adott körülményeket, egyéni sajátságokat. Nyilvánvaló, hogy egy hatvan év körüli ember mást vállal, mint egy fiatal, s aki már elvégzett valamilyen iskolát, felsőbb fokon tanul, mint esetleg a kollektíva más, kevésbé iskolázott tagjai.

A rokonszakmák elsajátításánál abból indulnak ki a szovjet emberek, hogy az automatizálás korszakában többoldalú képzettségre van szükség. A gépen dolgozó munkás tehát igyekszik elsajátítani a szerelőszakmát, hogy maga is el tudjon végezni bizonyos szereléseket. Ezenkívül vállalják még, hogy ellátják a minőségi átvételt, maguk tartják rendben a munkahelyet, hogy így munkaerőt takarítsanak meg. **A takarékosságra, önköltség csökkentésére tett felajánlások is gyakoriak, kifejezik a szovjet embereknek azt a jellemvonását, hogy sajátjukénak érzik, megbecsülik és óvják a szocialista tulajdont.**

S míg a királyi palotában a lakájok a pezsgős palackokat pukkasztgatták, némán kongtak a Ville Basse negyed kanyargós utcái. A Charleoi-csatorna-menti munkásnegyedek népe, Mons, Liege bányászai, a flandriai szövők, a namuri kohászok, Brüsszel munkásai, vasutasai, postásai, diákjai ekkor már a nagy csatára, a kemény erőpróbára készülődtek, szervezkedtek. Tudták, hogy választ kell adniok Gaston Eyskens cinikus és vérlázító politikai manőverére. Hisz a király és az imperialista tábor e körmönfont lakája, amióta miniszterelnöki bársonyszékébe belopta magát, gondos előzékenységgel és készséggel szolgálja a békebontók minden törekvését, persze mindezt a belga dolgozók rovására.

Most is! Még hozzá egyik legagyafúrtabb mesterkedésére készül!

Lássuk csak: Míg a királyi esküvő napján hatmillió franknyi nászajándékkal kopogtatott ura ajtaján, a nép szemét a friggyel járó atrakcióval akarta kitörülni, a belga népet a világraszóló dínom dánommal gondolta elkábítani. A nemes urak, bankárok, s egyívású barátaik szinte már tapsikoltak örömükben, hogy „ez az ügyes Eyskens mily játszi ügyességgel fogja átugrani" a kongói veszteség okozta gazdasági problémákat: a nép nyakába varrja a bajokat.

Hogyan? Eykens már a receptet is bemutatta. Az meg így szólt: Tíz milliárd frank új adóval megterheli a dolgozókat. Leállít vagy egy tucatnyi bányát — mondván, hogy ezekben a termelés nem rentábilis. (Hogy ezzel szaporodik majd a munkanélküliek száma ezrekkel és ezrekkel? Lakonikus az eyskensi válasz. „Attól nem az én fejem fő").

A nemes urak, a bankárok s egyívású barátaik a miniszterelnökkel az élen hittek még a régi divatjamúlt szólásmondásban: „ember tervez, isten végez." — Annál is inkább vélték ezt a mondvacsinált igazságot alkalmatosnak, mivel igen tisztetretreméltó kapcsolataik voltak Belgium szürke eminenciájával, Van Roey bíboros úrral.

Az Eyskens féle un. „takarékossági tervre" végül is a belga nép adott választ. S hogy az milyen volt, azt jól tudjuk. A főváros fényes utcáit a Rue Royalet, a Grand Placet, a Place des Barricadest s a többi sok- sok utcát ellepték a tömegek. Emberáradat hömpölygött az utcákon, mely egyre szaporodott. Leálltak a gyárak, s a kapukon át az utcára özönlő munkásokat nem tudta már feltartani sem csendőri kard vagy katonai szurony.

„SZTRÁJK" — tört fel a hangorkán.

S ezen egyetlen szótól zúgtak a hosszú utcák, a nagy terek, a szót visszaverték a falak, felerősítették, továbbították a négy világtáj felé, míg betelt az egész ország a munkásosztály parancsával: sztrájk. Megbénult az ország. Egy napra. Ezt követte a második, a harmadik, s múltak a napok, a hetek.

„Oh, mily hatalmas erő a munkásegység" mondogatták a sztrájkolók és ajkukról felcsendült az Internacionále. Az utcán. A parlamentben. A rögtönzött gyűléseken. A munkáslakásokban. S szava újabb erőre serkentett, további harcokra ösztönzött.

Kevésnek bizonyult már a csendőrség, rendőrség, munkáskáruló ügynök, s a király tanácsára Eyskens az uralkodóház leghűségesebb társát, az egyházat mozgósítja. De Van Roey bíboros szózata csak pusztába kiáltott szónak bizonyul. Milliók követelésének feltörő dübörgésével hogy is versenyezhetne a szürke eminenciás úr tajtékzó dühe és átkozódása.

A királyi vigadalom elcsitul, a miniszterelnök cinikus mosolyát rettegés váltja fel, vége a fiatal királyi pár felséges nászi hangulatának, s a burzsoá lapok mennyegzői hallelujáját furcsa kakofónia követi.

Már az öreg esztendő is beadta derekát, lassan az új, az 1961-es esztendő születésnapját is elfelejtjük, ám népének követelésétől még mindig hangos az ország, Belgiumban töretlen a munkásegység, s áll a harc, — a győzelemig.

Nagy Jenő

KULT MINOR

A RAVENSBRÜCKI BESTIA

M. OSEROW, SIMFEROPOL

Herta Oberheuser – a ravensbrücki koncentrációs tábor SS-orvosnője (a „ravensbrücki bestia")

Régi szokásomhoz híven egy nap, mielőtt szolgálati utamat megkezdtem volna, benéztem az újságkioszkba.

Van-e valami új? – kérdeztem az elárusítónőt.

– Igen – válaszolta készségesen –, német újságot, a Frau von Heute-t adhatom. – Megvettem, majd az omnibuszban kényelmesen elhelyezkedve belelapoztam. Két nagyon kifejezésteljes képen hirtelen megakadt a szemem. Képaláírás: „A ravensbrücki bestia". A felső kép kegyetlen arcú, üres tekintetű asszonyt ábrázol, az alsón hosszú női fogolyoszlop, amint rabruhában, leszegett fejjel vonul. Figyelmesen elolvastam a szöveget, majd a vér az arcomba szökött. Hogy-hogy! – ilyen gyilkosok szabadon járnak? – Lélegzetfojtva olvastam, néztem a képeket. – A riport Herta Oberheusert, a ravensbrücki női koncentrációs tábor SS – orvosnőjét mutatja be az olvasónak. Kegyetlenkedései miatt „fekete bestiának" nevezték. A többi tömeggyilkossal orvosi köpenyben élő női testeken végzett kísérleteket. – Halálos Evipán-t fecskendezett bőrük alá, asszonyokat, leányokat sterilizáltak, az élő húsba érzéstelenítés nélkül mély sebeket vágtak, és ezeket genny- és más bacilusokkal inficiálták. – A nők, mint a kísérleti nyulak, elpusztultak, de azok, akik e kínzást túlélték, ezt sohasem heverhették ki.

1947-ben Herta Oberheusert életfogytiglani fegyházra ítélték, de sajnos a nyugatnémet fasisztáktól kegyelmet kapott. Szabadon bocsátották, és Adenauer állama magánpraxis folytatására még anyagi támogatásban is részesítette. A cikk tartalmát elmondtam útitársnőmnek, egy bielogorszki tanítónőnek, és rövidesen az utasok nagy része is tudomást szerzett a képes riportról. A szovjet embert oly jellemző érdeklődéssel nézték a képeket, felháborodásuk nem ismert határt. Hogyan lehetséges ilyesmi? – hangzott minden oldalról. – Kipusztult a lelkiismeret az emberekből? – Hát miért ontották katonáink a vérüket?!

Vasiljevkába utazik? – kérdezte tőlem a mögöttem ülő asszony. Miután igennel feleltem, így szólt: – Keresse fel Lídia Besnogovát, ő jól ismeri Ravensbrücköt, ott sínylődött. – Ezeket a képeket mutassa meg neki. – Üzenem, hogy tiltakozzon, ne tűrjük ezt!

Ne tűrjük! – ez volt az utasok egyhangú véleménye.

Még az nap felkerestem Lídia Besnogovát, egy sudár növésű, vöröses hajú asszonyt. Hajában már ezüstös szálak csillogtak. Kellemes és akaraterőt sugárzó arccal mindent elmesélt. Sok bánatot és megpróbáltatást élt át ez az asszony. 24 éves korában Hitler katonái megszállták a Krimet. Nem bírta elviselni az aljas hódítók terpeszkedését a haza födjén, így szüleivel egy partizánosztaghoz csatlakozott. Egy megbízatásának teljesítése közben elfogták, és 350 hadifogoly nővel együtt Németországba hurcolták. A szovjet asszonyokat hadianyaggyártásra akarták kényszeríteni, akik a munkát megtagadták s ezért büntetésből Ravensbrückbe zárták őket. Ebben a komor kínzókamrában sínylődött 3 éven át, míg 1945. tavaszán a szovjet hadsereg felszabadította a 18 országból idehurcolt ezrekre menő női foglyokat. Lídia Besnogovának megmutattam a képes riportot. Az arca elsötétült és rángatózni kezdett. A visszaemlékezés fájdalmas volt. Dermedten maga elé nézett.

– Herta Oberheuser – mondtam halkan, hogy kiragadjam dermedtségéből.

Igen, az a bestia, aki asszonyaink ezreit pusztította el. Felfoghatatlan! Hát nem végeztek vele? Hány emberéletet oltott ki ő maga. És a többi hóhér fehér köpenyben! Orendi, Schildauschski, Winkelmann és a többiek.

És Lídia Besnogová megismertette velem a borzalmas valóságot. Ravensbrückről, amely úgy mint Dachau, Buchenwald és Sachsenhausen, az emberek elpusztítására volt berendezve. Az egész Európából ide hurcolt nők éheztek, fagyoskodtak, agyonkínozták s végül a krematóriumban elégették őket. Kilencvenkétezer női fogoly járta meg ezt a mártírutat, akik mind hamuvá váltak. Mégsem hajtottunk térdet a fasiszták előtt – mondta büszkén az asszony –, valamennyi nemzet asszonya közös harcra egyesült a zsarnokság ellen. A blokkokban, munkahelyeken illegális kommunista, antifasiszta csoportok alakultak, amelyek politikai munkát végeztek. Minket, szovjet hadifogolp nőket fogolytársaink elismerésül „vöröskatonáknak" neveztek, mivel a vörös hadseregben szolgáltunk.

Ravensbrück (németül Rabenbrücke) a Holló hídját jelenti. Egy nap röpcédulát kaptunk a blokkban szimbólikus képpel: Fekete holló, fején SS-sapka, egy híd korlátján ül s alatta embervér hömpölyög.

Ellenállásunkban katonahősnők is támogattak. Vera Bobková, Jevgenija Klemm szevasztopoli harcosok és még sokan mások. Dalok, versek jártak szájról szájra, melyek ellenállásra, kitartásra buzdítottak.

1943. telén egy vigasztalan, borús napon megrendítő gyermektranszport érkezett. Nyitott kocsikban hevertek a félholt kis fiúk és lányok. Szívünk összeszorult a fájdalomtól az apró foglyok láttán. Az SS-legényekre az sem volt **hatással.** A gyerekeknek részt kellett venniök az általunk oly jól ismert, nehezen kibírható éjszakai „Apell"-en. A kicsinyek ezt nem bírták. – Az éhségtől, betegségtől úgy hullottak, mint a legyek. Nagy könyörgéssel sikerült őket megkímélni a fagyos éjszakáktól. Ezután bent számlálták a gyerekeket. Amikor az SS-ek biztosra vették, hogy már nem bírják sokáig, beleegyeztek, hogy magunkhoz vegyük a kicsinyeket. De nem számoltak az oly nemes emberi érzésekkel, mint amilyen a szolidaritás. Francia, csehszlovák, holland nő – mind juttatott a gyerekeknek legalább kis falat kenyeret szűk adagjából.

Mialatt mindenről beszélgettünk, kislány lépett a szobába. Kb. 17 éves, sötét hajú, jókedvű gyerek. Kedvesen bemutatkozik: Lilja a nevem. – Menj, sétálj még egyet – kérte Lídia Besnogová. A lányka szótfogadott, kiment.

Ő is az 1943. évi gyermektranszporttal érkezett Ravensbrückbe, mesélte halkan az asszony. Félholtan már-már a krematóriumba került, de egy társnőm élete kockáztatásával megmentette a gyereket. Gondosan elrejtette, tőle telhetően táplálta, ápolta. A gyerek felépült. A szabadulás után adoptálta. – Most néhány napja vendégem a kislány.

Túl sok volt ennyi szomorúságot, fájó visszaemlékezést hallani. Időm is lejárt, így elbúcsúztam Lídia Besnogovától. Meleg kézszorítás pecsételte meg barátságunkat. Elhatároztuk, hogy nem ülünk többé összetett kezekkel. – Külföldi barátainkkal karöltve harcolunk a fasizmus, militarizmus ellen. Nyugat-Németországban újabb gaztettre készülnek, de megakadályozzuk káros tevékenységüket, s végül is győz a béke.

És a ravensbrücki bestia Münchenben gyermekorvosi praxist folytat. A látszat kedvéért és a világ közvéleménye nyomásának engedve, Schleswig-Holsteinban megvonták tőle az orvos-gyakorlati jogot, hogy aztán ismét állami támogatással rendelőt nyithasson.

A legszomorúbb, hogy Nyugat-Németországban vannak szülők, akik a ravensbrücki bestiára bízzák gyermekeik egészségét és életét.

SS-orvosok kísérleti célokra így operálták a foglyokat

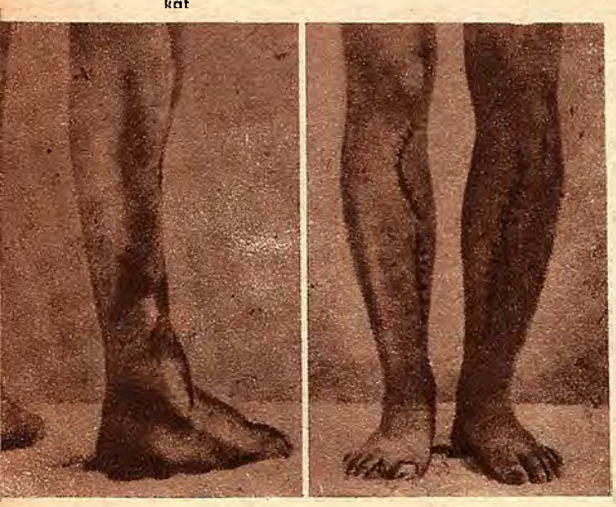

Kommunista röpcédula (magyar szöveg: Társaim, ne csüggedjetek el, a Nap Keleten kel és menetét senki sem tarthatja fel)

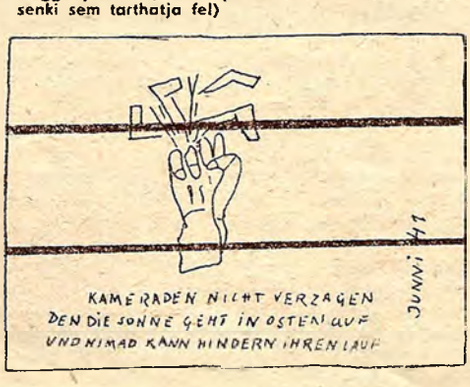

KULT MINOR

A „TRIBÜN" NYOMÁN

Zita Nosková a modellező műhelyben is megállja a helyét. Hiába, az esti iskola segít . . .

Mindnyájan emlékeznek rá. Tudott róla az igazgató, a helyettese, a műhelyekben is régi ismerősként emlegették. Elvégre, az is volt.

Lassan már egy éve lesz annak, hogy Šebíková Mária a varróműhelyből Bratislavába utazott és onnan azzal az örvendetes hírrel tért vissza, hogy övék a második díj. Természetesen örültek, de tisztában voltak azzal is, hogy az értékeléssel korántsem ér véget számukra a „Dolgozó nő tribünje". Tulajdonképpen csak akkor kezdődött mindannak a megvalósítása, amit hozzászólásaikban felvetettek, a vállalások teljesítése, amelyeket maguk elé tűztek.

A vrbovei Trikota-üzemben tehát elindultak a Tribün nyomán.

A vezetők értekezletén

vették sorra újból az egész anyagot, az egyes munkacsoportok hozzászólásait. Mindenkit konkrét feladattal bíztak meg. A gazdasági vezetők, a mesterek észre sem vették, s máris nagyon közeli kapcsolatba kerültek a „Dolgozó nő tribünjével". Az egyiket a higiéniai sarok, a másikat a szellőztető-berendezés létesítésével bízták meg. Az üzemzavarok gyorsabb javításának megoldása egy harmadik elvtárs vállára nehezedett. A komolyabb problémákat pedig közösen próbálták megoldani. A sikeres próbálkozás eredményeképpen végül is a kollektív szerződésbe foglalták őket.

— A napközi otthonnak a gyár mellett kell lennie. Szolgálja elsősorban a gyári dolgozók gyermekeit — követelték az asszonyok a Tribün hozzászólásaiban. S ugyan hagyhat-e figyelmen kívül ilyen kérdést az üzem, ahol a dolgozók 80 százaléka nő? Az indokolt követelés tehát a kollektív szerződésbe került, 1962-ben megkezdik az üzemi napközi otthon építését. A bölcsőde mellé.

— A Trikotában nincs kultúrélet. Az egész városban nincs egy megfelelő kultúrterem — vádoltak a hozzászólások, bizonyították az üzemi klub szükségességét.

Valaki azt mondhatná, hogy ezt a Tribün nélkül is észrevették, sőt, megoldották volna. Lehetséges. Az a tény azonban, hogy 1961. március 1-én megkezdik Vrbovén az üzemi klub építését, amely nemcsak a gyár dolgozói, de a környék kultúréhségét is csillapítja majd, mégis csak a Tribün mellett tanúskodik. Azért, hogy sikerült felráznia az üzem vezetőségét, a szakszervezeti funkcionáriusokat, magukat a dolgozókat.

— Honnan akad minderre pénz?

lehetne a következő ellenvetés.

Az üzem távlata világos. A vezetők és dolgozók egyaránt tisztában vannak a feladatokkal, amelyek a harmadik ötéves tervben reá várnak. Az itt dolgozó asszonyok és leányok azonban azt is megértették, hogy a munkatermelékenység fokozása nemcsak a következetesebb, jobb munkaszervezést, a gépesítést, mechanizációt és az újítási javaslatokat jelenti, de magának az üzemnek anyagi fellendülését, a dolgozókról történő jobb gondoskodást is.

Ezért az ötéves terv első munkanapján, amikor a Trikota dolgozói nyilvános pártgyűlésen értékelték a második ötéves terv eredményeit, a CSKP megalakulása 40. évfordulója tiszteletére az 1961. évi terv feladatain kívül vállalták, hogy 100 000 darab műselyem fehérneműt és 200 000 darab szilon felsőruhát készítenek. Az össztermelés tervét 7 179 000 koronával, a tervezett bevételt ugyanakkor 1 130 000 koronával növelik.

Ezért mutathatták meg büszkén a vrbovei elvtársak már január 5-én azokat a saját kezű aláírással ellátott „Ajándékom az ötéves terv alapjára" feliratú díszes lapokat, melynek végösszege 4 470 000 koronát tesz ki.

Merész számokról hallottunk,

de mögöttük ott voltak az emberek, a dolgozó nők, akik egyre jobban szervezik munkájukat, egyre szakképzettebben dolgoznak. Részben Tribünben tett vállalásaik tették ezt lehetővé. A munkásbérek átépítése következtében 750 nő tette le a szakvizsgát, hogy elérje a szükséges képesítést. Eredmény: az egy munkásra eső átlagos évi béremelés 200 korona. Az üzem mellett létesült ipariskola 56 hallgatójából 37 a nő. Végre is vállalásukban elhatározták, hogy tanulni fognak.

— A legjobb dolgozók a gyakorlatban is megmutatják az egész munkafolyamatot az új, vagy gyengén dolgozó munkaerőknek — ígérték a varróműhelyben. — Még egy művelettel többet elsajátítunk, hogy helyettesíthessük egymást — így a május 1. részleg. Szavuknak becsületesen helytálltak.

— Gyártmányainkat más üzemek dolgozói vásárolják. Hibátlan, jóminőségű árut juttatunk nekik. Egy selejtes darabot sem adunk ki kezünkből — ígérte a következő vállalás és ma már az egész varróműhelyben meghonosodott a láncverseny, amely nem ad helyet a hamis szolidaritásnak, senki sem veszi át a hibás félkész árut, hogy azon tovább dolgozzék. Ennek alapján átdolgozták a prémiumszabályzatot is, amely elsősorban a minőségre irányul s ezért nincs abban semmi csodálkoznivaló, hogy az elmúlt év III. negyedévétől semmi fennakadás sincs, ami a minőséget illeti.

Mint jó „őrangyal"

ügyelt az üzemi női aktíva — amely valóban a Tribün idején kezdett dolgozni, hogy a nők követeléseit is kielégítsék. Az új csarnok befejezése után a varróműhely szellőztethető, tágas helyen dolgozik, végre elkészült a higiéniai sarok, ha nem a legeszményibb is. A munka azonban megindult. Nem kis fáradságba került meggyőzni a mestereket, hogy valóban szükséges dolgokról van szó. A szabászatban nagynehezen berendezték az öltözőket egy kiürült irodahelyiségben, az egészségügyi sarok berendezésére azonban még nem került sor. Helyét egyelőre fogasok foglalják el, amíg ezeknek megfelelőbb helyet talál a mester elvtárs. Ezzel megoldódna a festőműhely problémája is, melyben bizony még nehéz körülmények között dolgoznak.

Az asszonyok tudják, hogy az üzemet kibővítik, modernizálják. Ezért türelmesen viselik az átmeneti nehézségeket, de már tisztában vannak azzal is, mit kell kérniök az új csarnokokban, tudják, mi mindent érhetnek el jobb munkájukkal. Egyszóval: a Tribün nem szűnt meg létezni az értékeléssel, nem zárult le tavaly márciusban.

Ha csak ezt érte volna el, akkor is hasznosnak mondhatjuk. Láttuk azonban, hogy sokkal, sokkal többet tett az asszonyok és az üzem érdekében.

Újváry Magda
Foto: Kedro

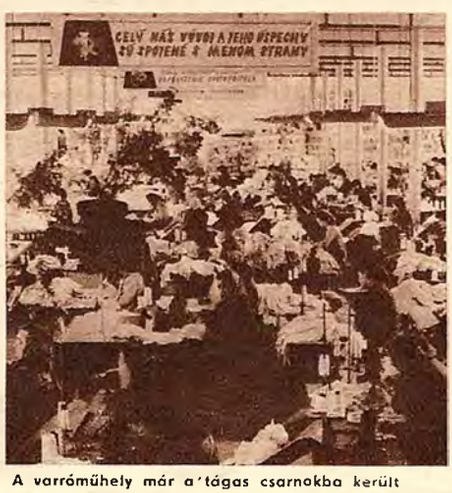

A varróműhely már a tágas csarnokba került

Kališová és Mengová elvtársnők időről időre ellenőrzik a „Tribün" pontjait

KULT MINOR

Fontos megbeszélés a titkár elvtárssal

NÉGY FALU

Nem is tudja, hol hallotta először szavát. Talán a munkásdalok harcias dallamából szűrődött be kicsi kamrájába, amikor a városban szolgált és szívdobogva leste a munkások május elsejei felvonulását. Lehet, hogy még akkor, amikor apjának kis pléh szilkében vitte az ebédet és a rövid pihenő alatt a világot járt kőművesek beszédét hallgatta nyitva felejtett szájjal. Tisztelte ezt a félig ismert hangot, mely erőt adott munkájához és öntudatot ahhoz, hogy lealázó helyzetében is emelt fővel járjon. Elolvasott egypár röplapot és néhány „Munkást" is, mikorra találkozott későbbi férjével, aki Morvaországból jött a Csallóközbe, hogy a grófi földön keresse meg kenyerét.

Összeházasodtak.

Két hektár bérelt földön kezdtek el gazdálkodni. Kicsi volt a gazdaság, de annál több a gürcölés. S ez a két ember mégse esett kétségbe. Mosolyogva dolgoztak. Ha valami érte a házat: „Majd lesz még másképp is" mondással tették túl magukat rajta. Pedig nem voltak ők könnyelmű emberek.

Mi adott erőt a Hejda-házaspárnak, hogy legyőzzék nehézségeiket és valóban higgyenek abban, hogy lesz még másképpen is? Az, amely a munkásdalban, s aki az öntudatos munkás szavával annyiszor üzent: A kommunista párt.

Eljött az a nap is, amikor már nemcsak az írott betűn keresztül, hanem hangos szóval is hallatni kezdte szavát. A férj? Valódi kommunistához méltóan feleségét minden gyűlésre magával vitte. Amit eddig csak érzett az asszonyka, azt most hangosan, mindenki előtt ki is mondotta.

1948. márciusában lépett a pártba.

A Hejda-házaspár ringatta falujában a szocializmus elsőszülöttjét, a szövetkezetet. A férj volt az előkészítő bizottság elnöke, az asszonyka pedig a bizottság lelke. Ebben az építő munkával teli kis családban született az öt Hejda-gyerek.

A kis család elvesztette édesapját, a szocializmus egyik katonáját. Hejdáné 1954-ben megözvegyült.

Ez a keskeny vállú asszonyka most kettőért kezdett dolgozni. Elnöke lett a helyi pártszervezetnek, később a CSSZBSZ elnöke, 1957-ben megválasztották a povodai HNB elnökévé. 1960-ban pedig négy egyesített falu elnöke lett Kútnikyn.

* * *

Most, hogy itt ül előttem, összehúzza szemét kérdéseimre, s először méltatlankodás érződik hangjából. Mit tud ő a munkájáról beszélni? Hiszen az semmiség. Lehet az ő munkáját elválasztani életétől, énjétől?

Érezni szavából, hogy mindene a munka és öt gyermeke. Sugárzik az arca, amikor gyermekeiről beszél, de méltón büszke lehet rájuk. Mint pártelnök látta, hogy a falusi CSISZ szervezet munkáján javítani kellene. Szólt gyermekeinek és legnagyobb fia és lánya maguk köré tömöritették a falu ifjúságát és megindult a szervezet élete, folyt a tanulás, a dal, a tánc. Jó munkájuk jutalmaképpen

– Három ismeretlen falu nem csekélység. Vajon el tudom-e végezni a munkám becsülettel?

– Ma már azonban mindenki ismerős, még az iskolás gyermekek is megszólítanak.

A nagy évforduló tiszteletére

Születésnapra készül országunk népe. Csehszlovákia Kommunista Pártja megalakulásának 40. évfordulójára. Az ünnepet méltóan szeretnénk köszönteni. Ez alkalommal ígérjük, hogy minden erőnkből azon fogunk dolgozni, hogy a III. ötéves terv feladatait teljesítjük és túlteljesítjük. Kötelezettségvállalásaink az évfordulóra adott ajándékot jelentik, amelyek a saját és egész népünk javát szolgálják.

Pártunk megalakulásának 40. évfordulója tiszteletére **a Dunaszerdahelyi HNB** mellett működő nőbizottság vállalta, hogy meggyőzi a háztartásban dolgozó asszonyokat és terven felül 10 000 tojást gyűjt tőlük össze. Az idénymunkák idején a szövetkezetben ezer munkaórát dolgoznak le a falu asszonyaival közösen.

A pathi nőbizottság vállalta, hogy a helyi EFSZ-ben 500 darab barackfát ültetnek el brigádmunkával. Ezenkívül minden asszony legalább 2 m^3 komposztot készít, mellyel jelentősen hozzájárulnak a talaj megjavításához.

A bysteri asszonyok mindenütt élen járnak a munkában. Pártunk megalakulásának 40. évfordulója tiszteletére tett egyéni kötelezettségvállalásuk is ezt bizonyítja.

Horváth Ilona és Szaniszló Irén baromfigondozók egy-egy tojótyúktól az eddig tervezett 125 tojásátlag helyett vállalták, hogy évenként elérik a 135 darabos átlagot.

Balog Katalin és Szaniszló Anna kocagondozóknak a terv szerint évente 12 malacot kellene elválasztani kocánként. Ők azonban vállalták, hogy elérik az évi 15-ös átlagot.

Hertneky Mária, Iván Regina és Lenhardt Mária fejőnők vállalták, hogy tehenenként a tejhozamot 1964-ig 650 literrel növelik.

* * *

A piešťanyi Zornica 4. számú üzeme női gyár ugyan, a férfiak körében mégis ismertebb a neve. Jó hírnevét szép férfiingeivel alapozta meg, innen hát az ismeretségük.

Hogy dolgozói a harmadik ötéves tervben még jobban helyt akarnak állni a nagy feladatok sorában, ezt a párt alapítása 40. évfordulója alkalmából tett értékes kötelezettségvállalások is bizonyítják.

Azzal, hogy az új alkalmazottak elméleti és gyakorlati ismereteit mindjárt a felvétel után szakiskolázással növelik, 5000 koronát takarítanak meg a minőségen, vagyis ennyivel kevesebb selejtes árút gyártanak.

A műszaki fejlesztéssel 136 000 korona megtakarítást érnek el, ebből az újítási javaslatokkal elért 60 000 koronát az ötéves terv alapjára fordítják.

Az 1961-es évben 100 000 darab, a kiváló minőséget jelző aranycímkével ellátott inget készítenek.

Két szocialista munkabrigádot létesítenek ab-

KULT MINOR

A Párt nevelte

ELNÖKASSZONYA

Mennyi az: hat meg négy?

két nagyobb gyermekét jelölték a pártba. Ma már nemcsak jó gyermekei anyjuknak, hanem elvtársai is.

* * *

Menyasszony lett a legnagyobb Hejda-lány. Várakozással nézett a falu az esküvő elé.

– Vajon milyen esküvője lesz a kommunista lánynak egyházi áldás nélkül?

Máig is erről beszél az egész járás, mert ilyen szép esküvőt sem azelőtt, s azóta sem látott a falu népe. Köszöntötték a menyasszonyt a pionírotól kezdve egészen a pártbizottságig valamennyi szervezet képviselői. A vőlegény sem akármilyen ajándékkal lepte meg menyasszonyát. Esküvőjük napján lett tagja a pártnak.

Milyen örömmel beszél erről az elnökasszony!

Tizennyolc éves lánya CSISZ-tag. A tizenkét éves kitűnő tanuló. A kicsi, a kedvenc . . . nagyon jó gyerek.

Ilyen gyermekeket nevel egy kommunista asszony! Így kell, hogy viselkedjenek a kommunista szülők gyermekei . . .

* * *

Egészen felenged, mire ismét a munkájára terelődik a szó.

Sok tennivaló van az egyesített községekben. Most különösen, hogy a faluk egyesítése után a négy szövetkezet is elhatározta, hogy tömörülni fog. Úton-útfélen megállítják és kérdezik, hogyan is lesz a „nagy szövetkezetben" – Ő jobban tudja, – mondják, hiszen a járási nemzeti bizottságnak is tagja. Az elnökasszony pedig éppen olyan türelmesen és értelmesen válaszol, mint amikor a szülők fordulnak hozzá nevelési kérdésekben. Mert Hejda Ilona elvtársnő valóban élvezi választói bizalmát és megbecsülését. Jó munkás, példás édesanya, s valóban a nép küldötte. Egyszóval: kommunista.

Lévay Erzsébet
Foto: Kedro

– Először itt Povodán nézek körül, majd Mliečnán és úgy megyek a Kútniky-i HNB-re.

– Jó érzés az, amikor négy falu lakossága emel kalapot az ember előtt.

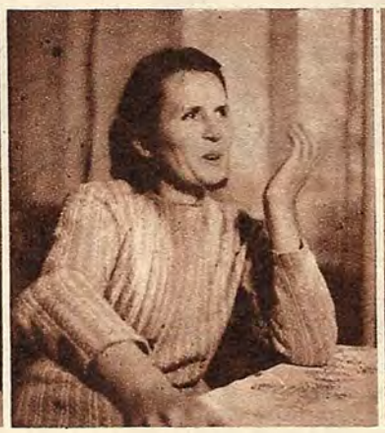

– Jól esik, nem mondom, de ez azonban kötelezettséggel is jár.

– Mégis szívesen vállalom, hiszen nem vagyok egyedül. A párt segít munkámban.

ban a műhelyben, ahol erre megvannak a legjobb feltételek.

A termelésben bevezetik a haladó technológiai folyamatokat. A tapasztalt munkaerők személyes védnökséget vállalnak az új és a rosszabbul dolgozó munkaerők felett, hogy a vállalás minden pontját becsületesen teljesíthessék.

* * *

Kráľovičové Kračanyban az új választások óta jól dolgozik a nőbizottság.

Sok szép eredmény tanúskodik áldozatkész munkájukról. Kimeszelték az EFSZ 89 férőhelyes istállóját, mozgósították a falu asszonyait az őszi munkák gyors elvégzésére, a csehszlovák-szovjet barátság hónapjában pedig irodalmi estet rendeztek könyvismertetéssel. Gyermekeiket szép Télapó-ünnepséggel lepték meg. A szövetkezetnek 700 köbméter komposztot készítettek, hogy hozzájáruljanak a talajjavításhoz.

A HNB és a szövetkezet elismeréssel beszél az asszonyok munkájáról. A nőbizottságnak jólesik a méltányolás, s a bizalomért még jobb munkával fizet. Pártunk megalapítása negyvenedik évfordulójának tiszteletére kötelezettségvállalást tettek.

Vállalták, hogy a falu kulturális életének fellendítése érdekében egy színdarab betanulására mozgósítják a fiatalokat, az asszonyok szaktudásának növelése érdekében megnyerik a szövetkezetben dolgozó asszonyokat a szövetkezeti munkaiskola és a pártiskola látogatására. A „Z" akció keretében épülő iskolánál legkevesebb 700 brigádórát dolgoznak le.

Vállalásaik maradéktalan teljesítéséről az eddig elért eredmények tanúskodnak. A fiatalok nemsokára bemutatják a „Szerelmesek" című színművet. A szövetkezeti munkaiskolába eddig 12 asszony jár, a pártiskolát pedig 6 nő látogatja.

A nagy évforduló tiszteletére tett vállalások teljesítése érdekében kifejtett erőfeszítésük azt jelzi, hogy sok szépet hallunk még a Kráľovičové Kračanyi nőbizottságról.

KULT MINOR

Az orvos nem küzdhet egyedül

– Mielőtt válaszolok kérdéseire, engedje meg, hogy én kérdezzek valamit. Nem volt kellemetlen vagy rossz érzése, amikor munkahelyemen, ahol a lelki betegeket gyógyítják, felkeresett? Ui. elég gyakori, hogy az embereknek téves elképzelésük van a pszichiátriáról. Vannak betegek, akik nem mernek eljönni kezelésre, mert félnek, hogy hazatértük után ismerőseik „bolondnak" minősítik őket. Sajnos igaz, hogy a volt pácienseket gyógykezelésük befejezése és munkaképességük elérése után eredeti környezetük gyakran bizonyos bizalmatlansággal, gyanakvással, sőt gúnyolódással fogadja. Ilyen helytelen viselkedéssel sokat árthatunk, a volt betegek visszaeshetnek oda, ahonnan az orvostudomány kisegítette őket.

Ezekkel a szavakkal fogad dr. Olga Tesařová adjunktus, a Szlovák Orvosi Továbbképző pszichiátriai katedra előadója és a betegek női osztályának szakorvosa.

Mi tagadás, bevallom, én is körülnéztem, mielőtt becsengettem a bratislavai klinika pszichiátriai osztályára. Nehéz volt megkezdeni a beszélgetést a váróteremben. Mintha az a szép, sápadt fiatal asszonyka restellné, hogy itt látják. Az őszülő hajú, idősebb nő, – arcán zavart mosollyal – az óráját nézegette, mintha az időt sürgetné. Távolabb az a sovány, értelmiségi típus könyvben lapozgatott, de nem olvasott. Csak az örömkönnyeit törülgető, pirospozsgás falusi néni volt társalgó kedvében. Unokáját ma egészségesen viszi haza.

* * *

A világos nappaliban sok a virág. Délszaki növények, akvárium a közös ebédlőben. Ferér ágy, jól szellőzött betegszobák. Érezni a tisztaságot, a páciensek ápoltságát. Semmiben sem különbözik ez az osztály a klinika más osztályaitól. Jóttevő csend, nyugalom honol mindenütt.

Mi tulajdonképpen az ún. lelkibetegségek okozója?

Valamikor örökölt és gyógyíthatatlan bajnak minősítették. Intézetekben elkülönítve lassú, sokszor évtizedeken át tartó elmúlásra ítélve, a társadalomból száműzve, ki tombolva, ki megadással várta kemény életmód közepette a „megváltást". Sok lelki megbetegedés okozója még ma is ismeretlen, a betegségek azonban a legtöbb esetben gyógyíthatók. A kitünő gyógymódok, gyógyszerek, az emberséges bánásmód nyugtatóan hatnak és a beteg hamarosan ismét a társadalom hasznos, egészséges tagjává lesz. Vannak örökölt hajlamok is, de a betegség kitörése, ha az illető idejében bizalommal fordul orvoshoz, megelőzhető, levezethető. Viszont egészséges ember, ha évtizedeken át helytelenül, rendetlenül él, vagy gyakori és nehéz lelki megrázkodtatásokon megy át, vagy ha szervezete valamilyen más betegség folytán nagyon legyengült, idegbajba eshet.

A lelki zavarok nagy részét az ún. neurózisok képezik. A beteg látszólag egészséges ember benyomását kelti. Sajnos, sokszor szimulánsnak, képzelt betegnek tartják, aki panaszait csak „kigondolja". Pedig a valóságban tényleges nehézségei vannak, melyek elkeserítik életét, megfosztják nyugalmától, kihozzák egyensúlyából, s gyakran munkaképtelenné teszik.

Ezen megbetegedések a legkülönbözőbb körülményekből, kellemetlen élményekből adódhatnak és szerfölött megterhelik az idegrendszert.

Igen elterjedt az a téves nézet, hogy a munkamegterhelés, „túldolgozottság" idegkimerüléshez, idegbajhoz vezet. A fáradtság érzése még nem megbetegedés, de már jelzi a szervezet az idegrendszer kimerülését.

Több a férfi vagy a női páciens?

– A felénél valamivel több a női beteg.

Nem ismerjük valamennyi lelki zavar okát, de azon okokon kívül, amelyek a férfiaknál idézik elő a lelki megbetegedést, a nők életében még bizonyos sajátos körülmények is előfordulnak, mint pl. a változás korában. Más körülmények is vannak, amelyek a lelki egyensúlyuk megingásához vezethetnek, mint pl. ha a nő nem tudja családi és hivatásából eredő feladatait összhangba hozni, jól megszervezni.

Egyéb családi gondok, pl. a beteg gyermekért, távollevő családtagért való aggódás, hozzátartozók vagy munkatársak között uralkodó állandó nézeteltérések sem hatnak jótékonyan az idegrendszerre.

A nőknél a neurózis okozója legtöbb esetben a családi, a házastársak és általában a két nem kapcsolataiból eredő konfliktusok.

Megelőzhetők-e a lelki betegségek?

Ma bizakodóbbak lehetünk, mert az utóbbi években a pszichiátriában nagy változás és fejlődés állt be. Egész sor lelki zavar eredményesen gyógyítható. Legnagyobb igyekezetünk és feladatunk a megbetegedések megelőzése. Kutatásaink oda irányulnak, hogy megállapíthassuk a többi okozót is és megtaláljuk a módot azok kiküszöbölésére.

Az egészség fenntartásához rendszeres és józan testi és lelki életmód szükséges. Elég időt kell szentelni az alvásnak, a pihenésnek és törődni kell a ránk eső munka rendes megszervezésével. Az emberek közötti kapcsolatok helyes irányításával, az elavult nézetek megváltoztatásával sok neurótikus zavar megakadályozható. Bürokrácia, helytelen viselkedés, a mások munkájának lebecsülése, érzéstelenség már sok esetben juttattak érzékeny embereket az ideggyógyintézetbe. Az udvarias, illedelmes és türelmes hang valamennyiünk életét szebbé, kellemesebbé és örömtelibbé teheti. Itt fontos szerepet játszik az önnevelés, főleg abban az irányban is, hogy megtanuljuk nem túlértékelni a mindennapi élet nehézségeit, amelyek elkerülhetetlenek, hanem tudjunk megbirkózni velük, beteges visszahatás nélkül is.

A lelki megbetegedések ellen azonban nem küzdhet az orvos egyedül. A küzdelem eredménye valamennyiünktől, az egész társadalomtól függ. A mi társadalmunk sorozatos intézkedésekkel támogatja ezt a küzdelmet és elősegíti a lelki betegségek eredményes gyógyítását és azok okainak kiküszöbölését.

L. Z.

Foto: Kedro

KULT MINOR

KÉSŐ A BÁNAT, HA MÁR...

Az utca forgalmát a mentőkocsi szirénájának éles hangja hasítja át. Az emberek önkéntelenül megállnak. Ki hangosan, ki gondolatban teszi fel a kérdést: Már megint?...

A fehér autóban fiatal lány fekszik. Teste fájdalmas görcsökben vonaglik, csendesen nyöszörög. – Tudtam, hogy ma szerencsétlenség ér! – szakad fel belőle a hangos sóhaj. – Olyan rossz álmom volt!

– – –

Katka reggel valóban nyugtalanul ment a gyárba. Tegnap összeveszett Ferivel, roszszul aludt. Csendesen köszöntötte társnőit s leült gépéhez. Már harmadik napja bádogot hegesztenek. Csúnya, rozsdás, foltos anyagot. A szikrák össze-vissza pattognak, de Katka fel sem figyel rájuk. Még a szemüveget sem veszi észre, amely a hegesztő sima oldalán fekszik. Kéznél van arra az esetre, ha netán belépne a munkabiztonsági technikus, aki mindig „cirkuszt" csinál miatta...

Ferire gondol... Ugyan, mit, majd én megmutatom neki! Van elég fiú a gyárban.

Gondolatait éles fájdalom vágja ketté. Ijedten kap balszeméhez. A csarnokban riadt kiáltozás, futkosás, zavar keletkezik. Néhány perc múlva a mentőkocsi szirénájának hangja hasítja végig az utcát.

* * *

Ezt az esetet szerettem volna elmondani a petržalkai Kovosmaltban dolgozó csinos, fiatal leányoknak és asszonyoknak, közvetlenül a hegesztőgépeknél. A gépek zaját azonban nehéz túlharsogni, meg aztán nem is érdekelte őket túlságosan a dolog. Lehettek vagy harmincan, s négyükön ha volt védőszemüveg.

– Miért ilyen könnyelműek saját szemük világával szemben – kérdezem őket szemrehányóan. – Hol a védőszemüveg? – vonja őket felelősségre a munkabiztonsági technikus.

– Fáj tőle a szemem. – Szorít. – Nem tudok benne dolgozni – pattognak a feleletek, akár a szikrák a gép két oldalán. – Nem történik semmi bajom, vigyázok magamra – állítja magabiztosan egy fiatal asszony a pattogó szikrák mögül. – Van gyermeke? – kérdem kiáltva. – Három. – Nem gondol arra, hogy elég egyetlen szikra? Egy kicsi szikrácska, vagy egy fölcsapó láng, és három gyermekének vak anyja lesz! Aztán maga is azt mondja majd, hogy rosszat álmodott?

Feleletképpen vállat von és gondtalanul nevet hozzá.

* * *

Az egyesített hegesztőnél középkorú asszony áll. Haja, szeme védtelen. A mellkasán és karjain blúza tele apró lyukkal, akár a szita. – Mitől ez a sok lyuk? – kérdem. – A szikráktól. Repkednek és égetnek – mutat a karján levő apró sebekre. – Miért nincs hát védőköténye és könyökvédője? – Kevés a kötény és nehéz dolgozni benne. – Inkább megégeti magát? – Nem olyan nagy dolog.

Aztán megtudom, hogy egy asszony alaposan megégette magát. A szó szoros értelmében. Láttam Mrvová elvtársnő sebhelyeit is, néhány heti kórházi kezelés sem tudta eltüntetni a gondatlanság nyomát. A baleset után pár napra védőfedelet kapott a gép. Ma már nincs rajta. A mester nincs a műhelyben, más senki nem tud a sorsáról. Előkerül talán, ha valakit ismét kórházba szállít a mentőautó.

* * *

Nagyon sokszor vétenek a munkabiztonsági intézkedések ellen a petržalkai Kovosmaltban. Vétenek a munka, saját maguk, egészségük, gyermekeik, férjeik ellen. Mind ennek nem volna szabad előfordulnia még egy ilyen régi üzemben sem, hisz láttunk már jubiláló, sokéves gyárakat jobb biztonsági felszereléssel.

Az üzem munkabiztonsági technikusa hasznos munkát végzett az utóbbi két évben. A veszélyes gépalkatrészek fedelet kaptak, az ismétlődő csapódások ellen egyszeri biztosítékkal szerelték fel a gépeket. Mindez azonban néhány súlyos baleset, néhány vezető kicserélése után következett csak be.

Nehéz harc volt ez is, de a java még csak most következik. A biztonsági bizottság tagjainak és a mestereknek – minden logika ellenére – magukkal a munkásokkal kell megküzdeniök. Hihetetlen szinte, hogy ezek az emberek ellenzik azokat az intézkedéseket, amelyek javukat szolgálják. Tiltakoztak az egyszeri biztosítékok, a cink és víztartályok korlátjai, a védőszemüvegek ellen. Minek vásárolja az üzem a szemüvegek százait, ha ezek az öltözőkben vagy a köpenyek zsebében lapulnak? Vajon – ülő helyzetben – súlyosabb a védőkötény, mint az égési sebekkel járó komplikációk? Nem volna érdemesebb elviselni az első napok kényelmetlenségét, amíg az ember megszokja az azbeszt karvédőt és szemüveget, mint örökké sebforradásos karokkal, esetleg üvegszemmel élni? Mi, asszonyok, nem vagyunk elég leleményesek ahhoz, hogy kisebb újításokat vezessünk be a védőfelszerelések könnyebb viselésére? Olyan nehéz volna egy kis gumival kifeszíteni például a bőrkötényt, hogy az ne álljon el? Bizonyára nem, dè a gépeknél olyan vétkesen hanyagok vagyunk. Annyira, hogyha gyermekünket látnánk ugyanabban a helyzetben, bizonyára alaposan elnáspángolnánk és hozzálátnánk tanításához, neveléséhez. Éppen ez a nevelőmunka az, amelyhez itt és további üzemeink sorában azonnal hozzá kell látnunk.

Nagyon keveset javul a helyzet addig, amíg minden munkahelyen nem létesülnek példás munkásokból álló biztonsági őrjáratok, amíg nem lesznek rendszeres, a munka biztonságával és higiéniájával foglalkozó tízpercesek. Amíg a munkaszervezés, a mesterek gondoskodása nem lesz példás, minden munkahely rendezett és tiszta.

Lehet, hogy nem sikerül meggyőznünk azt a régi nemzedéket, amelyek figyelmét a tőkés rendszer csak a keresetre irányította. De ha a fiatalok megérzik a róluk történő gondoskodást, bizonyára megértik, hogy csak a javukat akarjuk és szívesen fogadják majd a munkabiztonsági intézkedéseket is. S ekkor megváltozik a munkahelyek képe: a fiatalok lelkesedése és munkalendülete magával ragadja az egész műhely, gyár dolgozóit. Ezért kell megkezdenünk a jó, türelmes és fáradhatatlan nevelőmunkát.

* * *

Végül pedig még néhány őszinte szót a Kovosmalt és más üzemekben dolgozó asszonyokhoz, leányokhoz.

Holnap, mielőtt munkába állnak, gondoljanak arra, mire figyelmeztetnék férjüket, szüleiket, fiúkat, vagy leányukat, ha ezen a munkahelyen dolgoznának és szívükön viselnék munkabiztonságukat? Mindazt tegyék meg maguk, ha már nem a saját, akkor az ő érdekükben.

L. Ďurovičová

Foto: Lisický

A szikrák repülnek, a szemüveg a zsebben. Meddig lehet ezt büntetlenül csinálni?

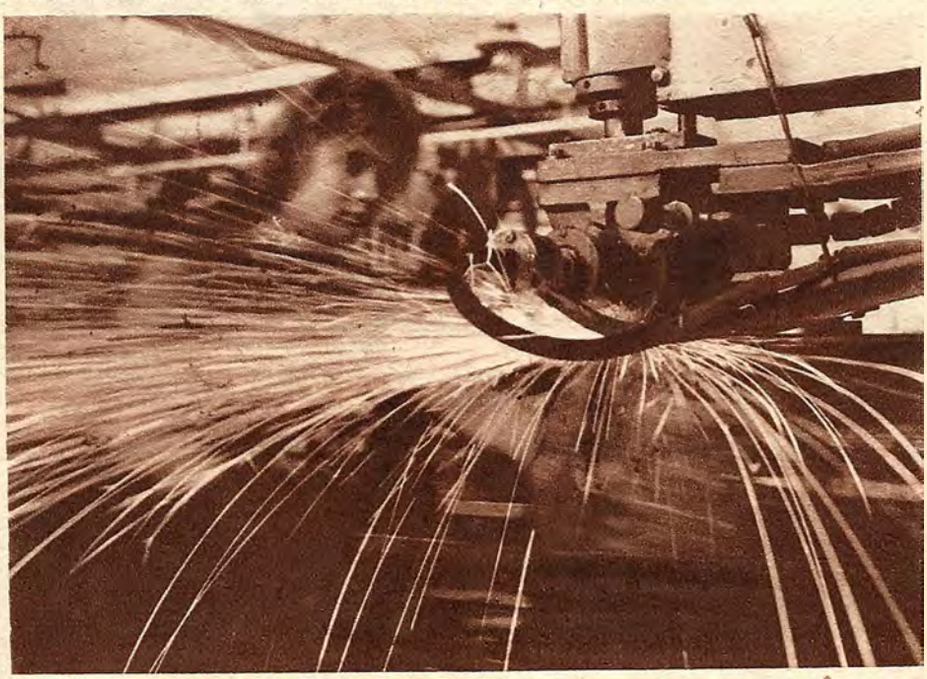

KULT MINOR

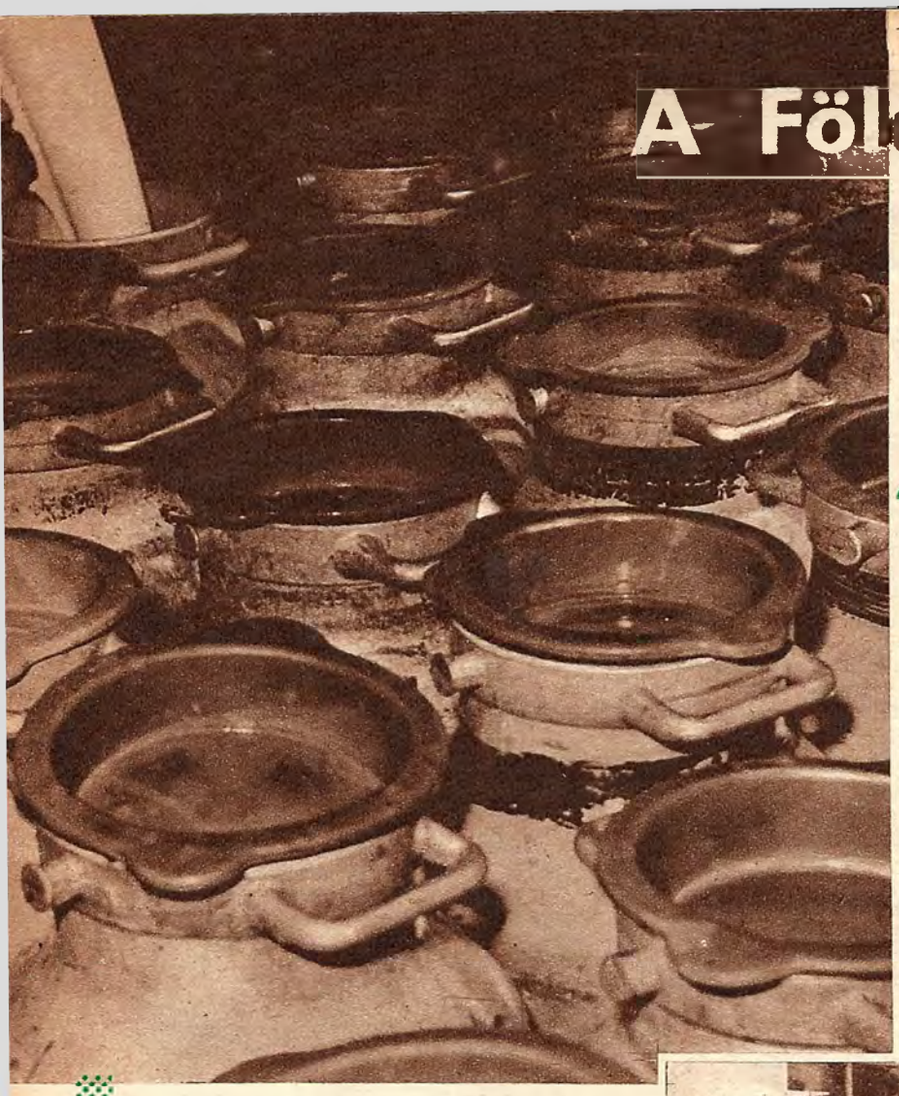

A Földművesasszonyok TÉLI iskolája

III. TÉMA

A szövetkezetek új mintaalapszabályai

Az EFSZ-ek V. kongresszusa figyelmének központjában a szövetkezetek új mintaalapszabályai állanak, melyek hűen tükrözik szövetkezeteink fejlődésének azon fokát, melyet a szocializmus építésében elértünk s egyben elősegítik a szövetkezeti tagok termelő- és munkaerejének megjavulását, valamint a szocialista öntudat elmélyülését.

Mivel mintaalapszabályzatról van szó, az EFSZ-eknek saját körülményeikhez képest kell átdolgozniok és a taggyűlésen jóváhagyniok saját alapszabályaikat, melyeknek a szövetkezet törvényeivé kell válniok, melyeket önmaguk szabtak meg, s kötelezték magukat, hogy be is tartják őket.

Az asszonyok számára sok jót hoznak az új alapszabályok, ugyanis olyan munkafeltételek megteremtéséhez segítik őket, hogy a falun is megvalósítható lesz az asszonyok valódi egyenjogúsítása a szövetkezet életében.

A szövetkezet — a szövetkezet tagságát jelenti

A mintaalapszabályzat irányvonala a szövetkezeti demokrácia, mely lehetővé teszi és valósággal kikényszeríti az aktív kezdeményezést és részvételt a társadalmi vezetésben. Az új mintaalapszabályzat szerint a szövetkezet legmagasabb fóruma a taggyűlés. Minden asszonynak, aki a szövetkezetben dolgozik, részt kell

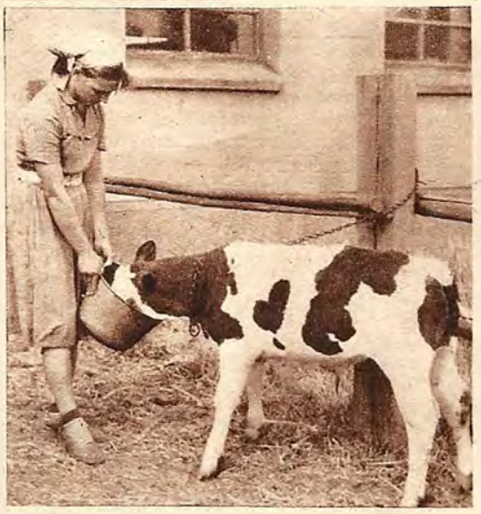

vennie ezen a gyűlésen, hogy itt javaslataikkal elősegítsék a munkát. Ezen a helyen adhatják elő kérésüket, észrevételeiket. (Például szövetkezeti bölcsődék alakítása stb.)

Mit jelent rendes tagnak lenni?

Hogy az asszonyok is bekapcsolódhassanak a vezetésbe, kell, hogy a szövetkezet rendes tagjai legyenek. Szövetkezeteinkben a munkák túlnyomó részét asszonyok végzik. A szövetkezeti tagok mégis túlsúlyban férfiak. Ezáltal a szövetkezetben dolgozó, de nem szövetkezeti tagasszonyok elesnek mindazon javaktól, melyeket államunk a szövetkezet tagjainak biztosít. Női szövetkezeti tagokat a terhesség és szoptatás idején a szövetkezet köteles könnyebb munkára beosztani. Ezenkívül 18 heti anyaszabadságot kap, mely idő alatt a szövetkezet szociális alapjából az utolsó tizenkét hónap fizetési átlagának 70 százalékát kapja. Betegség esetén a nőknek igényük van táppénzre, öregségük idején nyugdíjra, úgyszintén joguk van olyan munkaszakaszon dolgozni, mely megfelel képességeiknek és szakképzettségüknek, s a szövetkezet vezetőségébe vagy bármilyen más funkcióba választhatók.

Sajnos, ma még kevés asszony vesz részt a szövetkezetek vezetésében. Ezért minden járásban, minden szövetkezetben alaposan meg kell vizsgálni az okokat, miért olyan csekély az asszonyok részvétele a szövetkezet vezetésében. Le kell leplezni a maradi nézeteket, melyek szerint a mezőgazdaságban dolgozó asszonyok nem alkalmasak a vezetésre. Ha az asszonyok azért nincsenek funkcióban, mert nagyon elfoglaltak a földműves munkamellett a háztartási munkákkal, akkor napközi otthont, bölcsődét, szövetkezeti étkezdét, mosodát stb. kell építeni, ill. berendezni.

Sokszor az asszonyok félnek funkciót vállalni, mert érzik, hogy kevés a szaktudásuk. Természetes, hogy a szaktudás nem hull le az égből. Ezért olyan intezkedéseket kell foganatosítani, hogy az asszonyoknak maradjon idejük a tanulásra, látogathassák a szövetkezeti munkaiskolát, mester- vagy a magasabb iskolát is. Ha az asszonyok szaktudást szereznek, magabiztosabbakká, öntudatosabbakká válnak, határozottabban fogadják a nekik kijáró funkciót, ami valóban hozzásegíti őket egyenjogúságukhoz a szövetkezet életében is.

A szövetkezet munkájáról

A szövetkezet fő feladata a nagyüzemi termelés fellendítése, a szövetkezeti tagok számára megfelelő életfeltételek megteremtése. A szövetkezet is előre kidolgozott terv szerint dolgozik. Az ötéves távlati tervben, melyet az állami terv alapján készítenek elő, a tagok olyan célt tűznek maguk elé, amely növeli a szövetkezeti termelést és emeli a szövetkezeti tagok életszínvonalát. A szövetkezet fejlődésének távlati terve szerint kell elkészíteni minden évben az egész évi pénzügyi tervet. E tervek alapján kell biztosítani a szükségletek fedezését. A tervet a közgyűlésen a tagok hagyják jóvá, miáltal ez a terv a munka hajtóerejévé válik. Minden tag kötelessége a szövetkezet tervét teljesíteni.

A mezőgazdasági termelés egy vagy több piaci termék előállítására rendezkedik be, melyek a szövetkezet fő termelési ágát képezik. (Gabonatermelés, állattenyésztés stb.) A fő termelési ágazatnak a többi ágazattal együtt harmonikus egységet kell alkotnia. A szakosítás előnye főleg az éghajlat, a haladó agrotechnika és a nagy teljesítményű gépek kihasználásának, a dolgozók munkával való egyen-

KULT MINOR

letes megterhelésének lehetőségein alapszik. A szövetkezet kedvező feltételeket nyújt a szocialista munkaverseny és a szocialista munkabrigád címért versenyző kollektívák munkája kibontakozásának.

A szövetkezetek tömörülése

A szövetkezetek tömörülésével kedvező gazdasági termelőegységek alakulnak. Ez ideig több mint 2500 EFSZ tömörült 1050 nagyobb szövetkezeti gazdaságba. Ott, ahol még erre nincsenek meg a feltételek, a szövetkezetek kölcsönös együttműködésben egyezhetnek meg. Ez lehet: a munkaerők vagy a termelőeszközök egyesítése a közösen végzendő feladatok teljesítésére. Például aratás, talajjavítás, építkezés, stb. A szövetkezetek együttműködése nagyon jól érvényesülhet a kulturális és szociális berendezések, mint például tanoncközpontok, kultúrház, mozi, pionírtáborok stb. létesítésében.

A munkaszervezés

A közös munkaszervezés előfeltétele, hogy a szövetkezet tagjai mindig fegyelmezetten vegyenek részt a munkában. Ezért az alapszabályok minden egyes tag személyes munkáját követelik, és minden egyes tagot felelőssé tesznek elvégzett munkájáért. Az új mintaalapszabályok megengedik, hogy a szövetkezetben a családtagok is dolgozzanak, akkor is, ha még nem tagjai a szövetkezetnek. Mint a haladó munkamódszert, több szövetkezetben bevezetik a két műszakot. Ez a forma biztosítja a nyolcórás munkaidő betartását és elősegíti a munkaidő lerövidítését, éppen úgy, mint az iparban. A többműszakos munkaidő főleg az állattenyésztésben előnyös, ahol a munka jellege 16 órás munkaidőt kíván meg. Ez a váltakozó műszakos rendszer főleg az asszonyoknak és a fiataloknak kedvező, mert lehetővé teszi, hogy ők is résztvehessenek a munkában. A szocialista munkaszervezés megkívánja a munka színvonalának emelését. A munka kulturáltsága a legmodernebb technika és technológia kihasználása a renden és tisztaságon, az egészséges munkakörnyezet megteremtésén, úgyszintén a munkabiztonság alapfeltételeinek biztosításán alapszik.

Hogyan jutalmazhatunk?

Az új mintaalapszabályzat szerint a jutalmazásnak két formája van. Vagy az új, szilárd pénzjutalmazás, vagy pedig a munkaegység utáni fizetés.

E két jutalmazás között a következő a különbség: Abban az EFSZ-ben, ahol a munkaegység utáni jövedelmezést vezették be, legelőször a mezőgazdasági adót, a kamatokat, a biztosítást, a termelési költségeket fizetik ki, majd az oszthatatlan alapot és a többi alapot töltik fel. A fennmaradt összeget prémium formájában és a ledolgozott munkaegységek száma szerint fizetik ki.

Ahol a szilárd pénzjutalmazás van bevezetve, ott az adó, a kamat, a biztosítás és a termelési költségek kiegyenlítése után mindjárt a pénzjutalmazás következik és csak kifizetése után töltik fel a többi alapot. Ez a jutalmazási mód azt jelenti, hogy a szövetkezeti tagok munkájáért járó összeg, mint szilárd pénzjutalom, a termelési költségek közé van sorolva. Természetesen az új, szilárd jutalmazási módszer a haladóbb és gazdaságilag is helyesebb módszer.

Az alapok jelentősége

Az EFSZ gazdálkodásában fontos szerepet töltenek be a szövetkezeti alapok.

Az oszthatatlan alap a szövetkezeti gazdaság fejlesztését, fellendítését, főleg pedig az alapeszközök bővített újratermelésének biztosítását szolgálja. Fontos a vetőmag-, a takarmány- és az ültetvényalap jó feltöltése is.

A nők szempontjából nagy jelentősége van a szociális alapnak, mert ebből fedezi a szövetkezet a tagok társadalmi és szociális szükségleteinek költségeit. A bölcsődék, óvodák, szövetkezeti étkezdék és idény-napközik létesítésének és működésének költségeit is a szociális alapból fedezi a szövetkezet. Fizeti a családi pótlékot, betegbiztosítást és egyéb szociális juttatásokat. Erre az alapra az összbevétel legkevesebb 4 százalékát kell fordítani.

A kultúralapból a szövetkezet a tagok politikai-szakmai nevelésének költségeit fedezi, ezért ez az alap a nők és az ifjúság szempontjából szintén nagyon jelentős. A mezőgazdaságban dolgozó nők szakképzettségének kérdése ma nagyon időszerű. Mezőgazdasági termelésünkben egyre nagyobb tért hódít a gépesítés, a nagyüzemi munkamódszerek, a nagyüzemi technológia és technika. Ez pedig szakmai képzettséget követel. Asszonyaink csak akkor érvényesülhetnek szocialista mezőgazdaságunkban teljes mértékben, csak akkor tölthetnek be felelősségteljes állást, ha kellő szakképzettséggel rendelkeznek. A szövetkezeti tagok iskoláztatásuk alatt anyagi támogatásban részesülnek, amit a szövetkezet a kultúralapból folyósít.

Az asszonyokon múlik, hogyan tudják kihasználni a szövetkezet adta lehetőségeket szaktudásuk növelésére!

A kultúralapból fedezi a szövetkezet a tagok kulturális szükségleteit, a szövetkezeti klubok, kultúrtermek berendezését stb.

A szövetkezet bevételének legalább 1 százalékával tölti fel a kulturális alapot. Az EFSZ az új pénzjutalmazás alapján prémiumalapot létesít. A forgalmi-biztosítási alapból teremti meg a tartalékalapot.

A szövetkezet létesíthet lakásépítési alapot is, ez azonban nem kötelező. Ez a szövetkezeti tagok lakásegységeinek építésére szolgál.

Fiatalok a szövetkezetben

Szövetkezeti tag az lehet, aki betöltötte tizenötödik életévét. Ez azt jelenti, hogy a szövetkezetbe eléggé fiatalon kerül be az ifjúság, nagyobbrészt az idősebb szövetkezeti tagok gyermekei. A szövetkezetnek szakiskolába kell küldenie a fiatalokat és anyagi támogatást kell nyújtania a fiatalok szakmai nevelésében. A mezőgazdasági szak- és főiskolákon tanuló fiatalokat ösztöndíjjal kell segíteni. A szövetkezetnek támogatnia kell a fiatalok sokoldalú fejlődését, érvényesülését.

A szövetkezetek első fejlődési szakaszában a háztáji gazdaságok a szövetkezeti tagok és azok családjai személyi szükségleteinek kielégítésére szolgáltak.

Szövetkezeteink azonban gazdaságilag egyre szilárdabbakká válnak, egyre jobban kielégítik a tagok anyagi szükségleteit. A háztáji gazdaság főleg az asszonyok számára akadállyá válik, mert nekik kell vele törődniük. Ha asszonyaink a szövetkezetben is jó munkát akarnak végezni, szaktudásukat fejleszteni és gyermekeiket nevelni akarják, akkor a háztáji gazdaság csak teher számukra, mely fékezi őket az előrehaladásban. Asszonyaink megértették, hogy a háztáji gazdaság sok szövetkezetünkben az asszonyok fejlődésének kerékkötője, ezért elhatározták, hogy közösen művelik meg vagy megszüntetik a háztáji gazdaságokat.

Ellenőrző kérdések:

1. Hány nőtagja van szövetkezetüknek? Hogyan gyozik meg a szövetkezetben dolgozó asszonyokat, hogy a szövetkezet rendes tagjaivá váljanak?
2. Mit jelentett az önök számára a szomszéd szövetkezettel való egyesülés? Ha pedig még nem egyesült szövetkezetük, milyen eredményeket érhetnének el közösen, a kezdeti nehézségek leküzdése után?
3. Szövetkezetükben kialakult-e a szocialista munkaverseny? Versenyeznek-e a szocialista munkabrigád címért?
4. Falujukban hogyan gondoskodik a HNB és az EFSZ arról, hogy az asszonyoknak megfelelő munkafeltételeket teremtsenek? Miben segíthetnének még, hogy megkönnyítsék az asszonyok munkáját?
5. Mit tesznek munkahelyük és környéke higiéniájának és kulturáltságának növeléséért?
6. Mi az akadálya annak, hogy szövetkezetünkben a háztáji földet közösen műveljék? Tervezik-e szövetkezetükben a háztáji földek közös megművelését?
7. Hány asszony van a szövetkezet vezetőségében és hány vezető funkcióban?

A szervezők figyelmébe!

Elküldték már feleleteiket a Földművesasszonyok téli iskolája első és második témájának kérdéseire?

A feleleteket a három témára február végéig küldjék be.

Ne felejtsék el megírni, hány asszony vett részt egy-egy iskolázáson.

A harmadik téma megbeszéléséhez is hívják meg a szövetkezet elnökét, könyvelőjét, agronómusát és zootechnikusát, úgyszintén a falusi pártszervezet és a HNB elnökét.

KULT MINOR

ILJA ERENBURG a szovjet irodalom egyik legkiemelkedőbb egyénisége, január 27-én tölti be életének 70. évét. Kijevben született, de munkássága inkább Moszkvával van kapcsolatban, ahová szülei akkor költöztek át, amikor a kis Ilja még csak öt éves volt. Tizennégy éves korában esett át a forradalmi tűzkeresztségen. 1905-ben ugyanis részt vett az első orosz forradalomban. Ezért mint kis gimnazistát kizárták az iskolából. Néhány évvel később Párizsba emigrált, ahol 1917-ig élt. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom idején visszatért a Szovjetunióba, majd 1921-ben mint több szovjet lap tudósítója, ismét Franciaországba utazott. A második világháború kezdetéig Erenburg váltakozva hol Moszkvában, hol Párizsban élt. Nagyszerű forradalmár lelkületéről tanúskodik, hogy részt vett a spanyol polgárháborúban, majd a Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújában is.

A háború utáni irodalmat Erenburg hatalmas trilógiával gazdagította, mely a Párizs eleste-vel kezdődik, a Vihar-ral folytatódik és a Kilencedik hullám-mal fejeződik be. Ezen műveivel Solohov mellett ma Erenburg a Nyugaton is a legismertebb szovjet író. Még a burzsoá kritika sem mer erről a kiváló íróról és békeharcosról, a Béke Világtanács tagjáról elismerés nélkül írni.

A fénysugár évezredekig repül a csillagoktól hozzánk, az ember élete azonban rövid: játékos gyermekkor, szerelem és munka, betegség és halál. Vannak óriás erejű messzelátók, tabellák, van eszünk és szemünk, de hogy tudnánk mindezzel olyan mérleget szerkeszteni, amelyen lemérhetnénk azt a rövid életet? Egyik serpenyőben a rövid fénysugár, végtelen számsorok, tér, világok — másikban az emberi mag születése és elmúlása, ahogy egyesül, kalászba szökken és elszárad.

Ki tudja? Talán negyven kurta emberi esztendő súlyosabb.

Háború volt. Valamikor majd a „nagy" vagy „kis" jelzőt teszik hozzá, hogy megkülönböztessék más, előbbi vagy későbbi háborúktól. Azok számára, akik akkor éltek, egyszerűen „a háború". Mint „a pestis" vagy „a halál".

Háború volt és abban a kis térségben is, a kőhalmaz közelében, amelynek azelőtt Ypern volt a neve, idegen, messziről jött emberek gubbasztottak, ettek és haltak meg ott, úgy nevezték őket: a francia hadsereg 118. gyalogezrede. A délvidéken, a Provence-ban sorozott ezred parasztokból állt, vincellérekből és pásztorokból. Hat hónapja ettek és aludtak már ezek a göndörhajú, sötétbőrű emberek agyagos árkokban, lövöldöztek és meghaltak karjukat magasra vetve, és a hadtestparancsnokság térképén ezt úgy jelölték meg: a 118. gyalogezred védelmezi az állásokat a „Fekete átjárónál".

Velük szemben, ötszáz lépés távolságra, másféle emberek ültek, és azok is lövöldöztek. Köztük kevés göndörhajú és sötétbőrű akadt, nagy részük szőke volt és világosszemű, erősebb alkatú és nyersebb, mint a vincellérek, és más nyelven beszélt. Pomerániai gabonatermelő parasztok voltak, és egy másik parancsnokságon a porosz hadsereg 87. tartalékzászlóaljának nevezték őket.

Ellenségek voltak és a két ellenség között egy darab föld terült el, amelyről a vincellérek és a gabonatermelő parasztok azt mondották: „a senki földje". Nem volt sem a német császárságé, sem a francia köztársaságé, sem a belga királyságé. Lövedékek felszaggatták, lövészárkok keresztül-kasul vágták, telistele volt tűzdelve embercsonttal és rozsdás fémmel, úgy feküdt ott holtan, bitangul. Egyetlen fűcsomó nem maradt ép rühes felszínén, és a júliusi nap déli forróságában ürülék és vér szaga szállt fel róla. De még soha, a legdúsabb gyümölccsel, melegházban nevelt csodálatos virágokkal megáldott kertért se viaskodtak úgy az emberek, mint ezért a rothadó sivatag földdarabért. Mindennap előrekúszott a német vagy a francia árkokból valaki erre a senki földjére, és alvadó barna vérét belekeverte a sárga agyagba. Egyfelől azt mondták, hogy Franciaország a szabadságért harcol, másfelől, hogy szenet és vasat akar kaparintani. De Pierre Dubios, a 118. gyalogezred katonája csak azért harcolt, mert háború volt.

A háborúig a venyigéi között élt. Ha nagyon is sok volt az eső, vagy filoxéra lepte el a szőlőt, Pierre elkomorodott és elverte a kutyáját, hogy ne zabáljon annyit. Jó esztendőkben viszont, amikor eladta a bő termést, fölvette keményített ingmellét és bekocsizott a közeli városba. Ott, a „Fejedelmi találkozás"-ról elnevezett kocsmában nekieresztette kedvét, a keményhúsú pincérlánynak széles hátára vert, és miután két sout dobott az automatába, tátott szájjal hallgatta a zenét. Egyszer beteg volt Pierre, valami tályog támadt a fülében és nagyon fájt. Gyerekkorában szeretett kecskén lovagolni és elcsenni anyja éléskamrájából a szárított fügét. Felesége is volt, Jeanne-nak hívták, és ő gyakran szorította magához szerelmesen az asszony barna keblét, amely kemény volt, mint a szőlő jó napos esztendőben. Így élt Pierre Dubois, de azután Franciaország hadba vonult a szabadságért vagy szénért, és Pierre Dubois-t behívták a 118. gyalogezredhez.

Ötszáz lépésnyire Pierre-Dubois-tól gubbasztott Peter Debau. Élete más volt, mint Pierre Dubois élete, amennyire más a krumpli, mint a szőlő és észak, mint dél, de mégis végtelenül hasonló, mint a föld minden terméke, minden ország és minden élet. Peter sohasem evett szőlőt, legföljebb néhanapján látott a kirakatban. A zenét nem szerette és ünnepkor tekézett. Elkedvetlenítette, ha a nap nagyonis forrón tűzött a földre és nem volt eső, mert akkor megsárgult a fű és a tehenei rossz tejet adtak. Füle nem fájt soha, de egyszer megfázott és vagy egy hétig feküdt magas lázban. Gyermekkorában az apja tacskójával játszott, és sapkájával próbálta elfogni a napfoltokat. Felesége, Johanna, fehér volt, mint a tej és omlós, mint a főtt burgonya, és Peternek tetszett. Így élt Peter, azután — némelyek azt mondták, Németország a szabadságért harcolt, mások azt, hogy vasért és szénért — Peter Debau a 87. tartalékzászlóaljban lett közlegény.

A senki földjén nem volt se szabadság, se szén, csak csont és rozsdás drót, de az emberek mindenáron el akarták foglalni ezt a senki földjét. Erről tanácskoztak a parancsnokságokon és írtak az újságokban. 1916. április 24-én egy hadnagy maga elé hívta Pierre Dubois-t, és parancsot adott, hogy két órakor éjjel egy elhagyatott lövészárkon, az úgynevezett Macskajáráson át kússzon el a német állásig és kémlelje ki, hol állnak a német őrszemek. Pierre Dubois huszonnyolc éves volt. Ez persze kevés, a fénysugár évezredekig repül, de mikor Pierre a parancsot hallotta, arra gondolt, hogy a szőlőt a filoxéra pusztítja, az embert pedig a betegség és a háború, és most az ember életét nem évekkel, hanem órákkal mérik. Éjjeli két óráig még három órája és tizenöt perce volt, elég arra, hogy felvarrjon egy gombot, levelet írjon Jeannenak — hogy ne felejtse el kénnel meglocsolni a fiatal szőlőt — és hangosan felszürcsölje a fanyar ízű feketét.

Két órakor éjjel Pierre Dubois előrekúszott a nyirkos agyagföldön, hogy meghódítsa a senki földjét. Sok időbe telt, amíg átvergődött a Macskajáráson. Csontokba és tüskés drótokba ütközött útjában. Aztán véget ért a Macskajárás, és jobbról-balról ugyanolyan elhagyatott árkok indultak, árvák mint a lakatlan házak. Fontolgatva, hogy melyiket válassza, a jobbvagy a baloldalit — mind a kettő az ellenséghez, tehát a halálba vezetett — Pierre elhatározta, hogy pihen egy kicsit és rágyújtott a pipájára. Szegényes, kis agyaggal összemaszatolt katonapipa volt. Nagy csend vette körül. Nappal hangosan lövöldöztek az emberek, de éjszaka zaj nélkül ölték egymást úgy, hogy egyes földerítőket küldtek előre, mint ma Pierre-t is, vagy aknákat ástak. Pierre szívta a pipáját és felpillantott a mélységből a sűrű csillagos égre. Nem méregette az égitestek egymástól való távolságát, nem olvasott belőlük és nem hasonlította össze azokat a világokat odafent a maga kis provence-i falujával. Csak azt gondolta: ha most odalenn délen is ilyen szép nyári éjszaka van, az jó a szőlőnek, és jó Jeanne-nak, mert Jeanne szereti a meleg éjszakát.

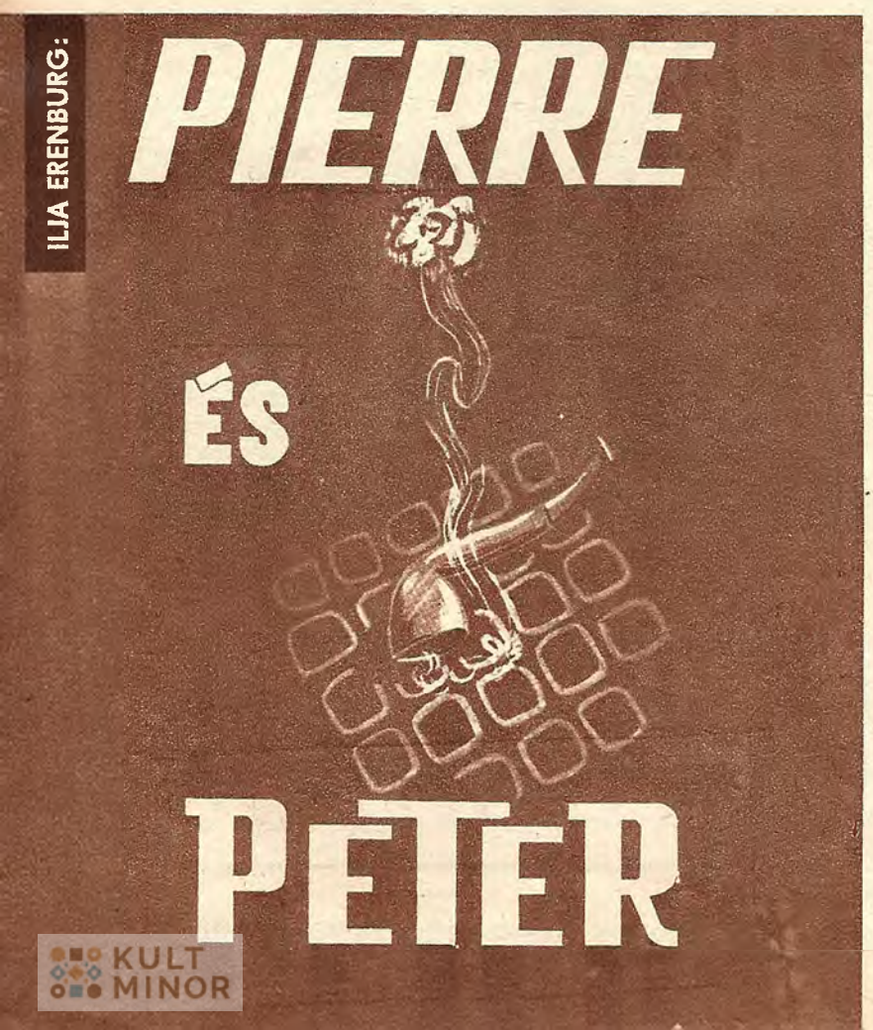

KULT MINOR

Ott feküdt, pipált és állati testének melegében örült, hogy még él itt a halott senki földjén, lélegzik és pipál, ő, Pierre Dubois még mozgathatja kezét, lábát.

De alig gyújtott rá alaposan a pipára, mikor egy zugból emberi ábrázat bukkant elő. Valaki ott mászott vele szemben. Pierre most már jól látta. Világosbőrű, széles arc volt, egészen más, mint a provence-i vincelléreké és pásztoroké. Nézte az idegen vonásokat, az idegen sisakot és gombokat. Peter Debau volt az, Pierre számára egyszerűen „az ellenség". Éppen olyan egyszerűen, mint „a háború" vagy „a halál". Pierre nem tudta, hogy előtte való este egy német hadnagy maga elé rendelte Petert és parancsot adott neki, Peter pedig ugyancsak rendbehozta a köpenyét, levelet írt Johannának, hogy ne hanyagolja el a vemhes teheneket, és csámcsogva megette levesét. Pierre nem tudott erről, és ha tudott volna, se értette volna meg, mert hiszen háború volt abban az esztendőben. Pierre számára Peter egyszerűen az ellenség volt, és mikor így hirtelen meglátta, ahogy feléje kúszik, úgy tett, mint valamikor ősei az erdőben, vagy mint a farkas, összehúzódott, készen, hogy a prédára vesse magát. És Péter is, olyan közel az ellenséghez, hogy szinte szíve dobogását hallotta, úgy tett, mint ősei az erdőben, vagy mint a farkas, kinyújtotta karját, felhúzta a lábát, hogy jobban megmérhesse az ugrást.

Ott feküdtek szemben egymással. Mindenik várt, egyik se akarta elkezdeni. Látták egymás kezét, és nem az arcot nézték, csak az ellenséges kezet figyelték.

Pierre pipája égett. A két ellenség ott feküdt szoros közelségben. Nem volt kívánságuk ölni, és bár tudták, hogy ölni kell, még ott feküdtek békén, hangosan egymás arcába leheltek és szimatolták egymás bőrét, mint az állatok. A szag jól ismert, otthonos szag volt, nyirkos köpeny, izzadtság, rossz leves és agyag párázata.

Messziről, Provence és Pomeránia felől került össze a két ember itt, a senki földjén, és jól tudta: az ellenséget meg kell ölni. Nem próbáltak beszélni egymással — annyi idegen ország van és annyi idegen nyelv. De még mindig békésen feküdtek, Pierre pipájából szállt a füst, és Péter, aki nem gyújthatott rá a magáéra, mert tudta, hogy kezének legkisebb mozdulata is harcot és halált jelent, mohón kitátott szájjal szívta be a füstöt. Ebben a szájmozdulatban kérés volt, Pierre megértette, még közelebb dugta a fejét, és Peter fogával kivette a pipát az ellenség szájából. De akkor sem vették szem elől egymás előrenyújtott, mozdulatlan kezét. Peter szippantott egyet és visszanyújtotta a pipát, és Pierre most már meg se várta a kérést, egy szippantás után újra odakínálta az ellenségnek. Többször is tettek így, kéjjel szívták a katonapipát — két ellenség a senki földjén, amit mindenáron el kell foglalni.

Vigyázva szippantottak, lassan, igen lassan. A fénysugár évezredekig repül, de ők csak azt tudták, hogy ez a pipa az utolsó egyikük számára. Akkor szerencsétlenség történt: a pipa kialudt, mielőtt végigszívták volna. Egyikük nyilván eltűnődött, és egy lenyelt sóhajtás miatt a pipa nem folytathatta kurta életét. Vajon Pierre volt-e, aki barna Jeanne-jára gondolt, vagy Peter, aki tejfehér Johannájától búcsúzott. Egyik a kettő közül. Tudták, hogy a tűzszerszámot nem vehetik ki, mert kezüknek minden mozdulata harcot és halált jelent. De valamelyikük előbb jutott elhatározásra. Pierre-e, aki a francia köztársaságot védelmezte és zsebében egy kis tűzkövet és falusias gyújtózsinórt hordott, vagy Peter, akinek gyufája volt és a német birodalmat védte, egyik a kettő közül.

Megragadták és fojtogatni kezdték egymást. A pipa leesett és az agyagba ragadt. Sokáig birkóztak némán, és az agyag, ami rájuk tapadt hempergés közben, egyre nőtt, dagadt a ruhájukon. Aztán, hogy egyik se tudott felülkerekedni, harapni kezdték egymást, sörtés, kemény arcukat, inas nyakukat, amelyből ismerős szag áradt, és belevegyítették tapadós, barna vérüket a sárga agyagföldbe. Majd elcsöndesedtek, és újra békésen feküdtek együtt, most már pipa nélkül, holtan a halott senki földjén.

A szelíd fénysugarak, amelyek messze csillagokból jönnek a földre, haramosan elhalványultak, reggeledett, és az emberek, akik éjszaka hangtalanul öltek, az agyagban kúszva, vagy aknát ásva, mihelyt a nap felragyogott, megint lármásan, puskával és ágyúval pusztították egymást. Két csapattörzsnél bevezették a két katona annyira különböző és mégis annyira hasonló nevét a nyomtalanul eltűntek listájára, és mikor ismét éjszaka lett, mások kúsztak előre helyettük a senki földjére, hogy végbevigyék azt, amit sem Pierre, sem Peter nem tudott elérni. Mert háború volt abban az esztendőben.

Egy kis provence-i faluban a barna Jeanne, miközben kénnel locsolta a szőlőt, megsiratta Pierret, és mikor már eleget siratta, más férfit fogadott a házába, Paul nevűt, mert hát kellett valaki, aki megvágja a venyigét és magához szorítsa barna keblét, amely kemény volt, mint a szőlő jó esztendőben. És nagyon messze tőle, bár sokkal közelebb, mint egyik csillag a másikhoz, egy pomerániai falucskában sírt a fehérbőrű Johanna, mialatt takarmányt szórt a vemhes teheneknek. Petert siratta. Mivel azonban a jószág sok munkát ad, és tejfehér testének szüksége volt az ölelésre, egy másik, Paul nevű férfi jelent meg az udvaron. Arra a hírre, hogy férjeik elszívták az utolsó pipát, a két asszony elszomorodott, de lassacskán megvidultak új uruk karján, mert abban az esztendőben, mint más években is, az élet uralkodott.

1917. áprilisában a senki földje, amelyről ürülék és vér szaga szállt fel, megszűnt senki földje lenni. Egy meleg, ragyogó napon számtalan ember halt meg ott, mindenféle országból való, és a sárga, alvadt vérrel kevert föld tulajdon lett ismét, valakinek a törvényes földje.

A Macskajárás nevű lövészárokban előbb nyugodtan mentek az emberek, és ahol nemrég hasoncsúsztak, most még csak le se hajtották a fejüket. De egy árokkeresztezésnél, ahol a Macskajárás véget ért, és jobbra-balra más, névtelen árkok ágaztak ki belőle, két csontvázat találtak. Egymást átkarolva tartották, akár a boldog szerelmesek, mintha ölelkezés közben hirtelen, orvul támadt volna rájuk a halál. Nem messze tőlük egy kis pipa feküdt. Most itt van előttem, szegényes kis katonapipa, agyaggal, vérrel mocskos, egy pipa, amely a háború idején „békepipa" lett! Még látszik benne egy szemernyi hamu — két életnek a nyoma, két életé, amelyek gyorsabban kiégtek, mint egy szippantásra való dohány, két szép és jelentéktelen élet.

De hogy lehetne megszerkeszteni azt a mérleget, amely leméri az emberi mag kifejlődésének értékét úgy, hogy egyik serpenyőben ezer meg ezer esztendő fekszik, a másikban pedig egy arasznyi lét, amennyi ahhoz kell, hogy ezt a kis katonapipát végigszívhassa valaki.

Holéczyová: Békegalamb

SZERESSÜK A SZÉPET

Minden nőnek vele született törekvése, hogy otthonát szebbé, vonzóbbá tegye. Ma egyre többen vannak abban a szerencsés helyzetben, hogy jó, modern lakásba költözhetnek s boldog és meleg fészket rendezhetnek be. A lakás díszítőelemeinek korunk kialakulóban levő stílusával és a bútorokkal összhangban kell lenniük.

Hazai iparművészeink szem előtt tartják ezeket az igényeket s művészi színvonalú darabok kerülnek ki kezeik közül, melyek növelik szépérzékünket és bátran mondhatjuk, hogy fokozzák életkedvünket. Ez volt az érzésem, amikor tekintetemmel végigsimogattam a „Textiliák és Keramikák" kiállításán Helena Holéczyová és Dagmar Rosůlková alkotásait.

Holéczy lenge, bűbájos vertcsipkéin a szlovák népdalok, népszokások, s egy-egy falusi munkajelenet (Répaszedés, Szüret) éled újra. Bámulatos, hogy az igénytelen lenfonal a művészi képzelet és a fejlett technika segítségével mit tud kifejezni! A falusi tánc forró ritmusát, a menyegzői menet költői báját, virágok üde szépségét, a galamb képében valamennyiünk békeakarását. A művésznő azonban a gyakorlati életre is gondol. Régi népi motívumok ihletik a nagyon hasznos hímzett és csipkés, kisebb-nagyobb takarók tervezésénél. Gyönyörűen lehet velük asztalt teríteni, különösen akkor, ha formában és színben megfelelő edényt helyezünk reájuk.

Remekül hatnak rajtuk Rosůlková teás-, és aludttejes készletei és eredeti díszítésű tálai. Nemesen egyszerű vázái — néhány virágzó ággal ízlésesen összeválogatott csokorra — hangulatot, jó érzést keltenek szobáinkban. Ötletes állatfigurái között kerti plasztikák is vannak. Kézzel formált színes, csillogó zománcú kisebb-nagyobb agyagszobrai mai életérzéssel ábrázolják az Anyát és gyermekét, a Menyasszonyt, Télanyót, a Délvidéki nőt. Igyekezzünk ezekhez hasonló elgondolású tárgyakkal élénkíteni, szépíteni otthonunkat s ne korszerűtlen, ízléstelen csecsebecséket halmozzunk fel benne.

Szocialista kultúránk igénye, hogy a város és falu dolgozóinak egész környezete, munkahelye is szép és ízléses legyen. A napközi otthonok, óvodák és iskolák már nem rideg, fehér falakkal veszik körül a gyermekeket és ifjúságot. Életörömöt sugárzó művészi alkotásokkal teszik otthonossá és lakályossá ezeket a valamikor rideg helyiségeket. Rosůlková égetett zománcos kerámiai domborművei, díszcsempéi is ezt a célt szolgálják és ezek is igazolják, hogy a művésznő az új szlovák keramika hivatott képviselője.

Arról is vallanak, hogy Rosůlková a szocialista alkotó felelősségtudatával formálja széles rétegek gyönyörűségére a ma boldog valóságát. — A törékeny agyagból az a törhetetlen akarás árad, hogy művével a ma dolgozóinak életét derűsebbé, érzésvilágát finomabbá tegye.

Bárkány Olga

Rosůlková: Nő a tükör előtt

KULT MINOR

LORENZO VANNI:

HIDEG

Az iroda az első emeleten volt. Az üveges ajtó mellett feketebetűs tábla: „Storti ügyvéd irodája." Lina lehajtotta köpenye gallérját, amelyet az erős szél miatt feltűrt, megigazította a haját és belépett.

Az előszobában úgyszólván alig volt bútor. Lina csak azt érezte, hogy a fűtőtest melege mint lágy prém burkolja be. A falakból a viaszos fa kellemes illata áradt.

– Mit óhajt? – kérdezte kedves mosollyal egy elébe lépő fiatalember.

– Hirdettem az újságban... Storti ügyvéd úr felhívott telefonon...

– Aha, értem... Hogy hívják?

– Lina Mazzola.

– Legyen szíves, üljön le a szobámban. Az ügyvéd úr most el van foglalva, de negyedóra múlva fogadja...

A fiatalember bevezette a leányt a szekrényekkel zsúfolt dolgozószobába, rámutatott egy karosszékre és bemutatkozott:

– Michle Rovi ügyvédsegéd.

Teljesen hivatalos, szinte éles hangon mondta ezt. Lina leült. Rövid hallgatás után udvariasan kérdezte:

– Jó itt maguknál?

Az ügyvédsegéd alig emelte fel a fejét:

– Minden attól függ, mit ért azon, hogy „jó".

Mint előbb, most is ingerülten, sőt megvetően válaszolt. Lina, hogy a fiatalember bizalmába férkőzzék, mosolygott:

– Tudja, én kevéssel beérem... Sokkal nagyobb szükségem van a munkára, semhogy válogatós lehessek.

– Akkor itt nagyon jó lesz magának – fejezte be az ügyvédsegéd, és fel se nézett irataiból.

Lina megszeppenve hallgatott. Nézegette a szekrényeket. Ezer és ezer per, csalás, remény, bánat... Az egészből ítélve, az iroda nem mehetett rosszul.

Az asztalon kigyulladt egy zöld lámpácska.

– Az ügyvéd úr várja – mondta a segéd, felállt, és az ügyvéd dolgozószobája ajtajáig kísérte a leányt. A főnök barátságos mosollyal lépett elébe.

– Tessék, kérem, üljön le, signorina... Mazzola, ugyebár? Lina Mazzola. Üljön le, ne feszélyezze magát.

Az ügyvéd szélesen mosolygó, enyhén őszülő, negyvenöt éves, szép férfi volt. Elővette a cigarettatárcáját, megkínálta a leányt, aztán rágyújtott és folytatta:

– Olvastam a hirdetését. Bevallom, jobban szerettem volna gyakorlott gépírónőt alkalmazni, de meglepett az őszintesége: azt írta, hogy sehol, sohasem dolgozott. „Ó, gondoltam, ez egyenes kislány, segíteni kell rajta."

– En... – kezdte meghatottan Lina, de az ügyvéd heves mozdulattal elhallgattatta:

– Nem kellenek szavak, nem szeretem. Azt szeretem, ha minden egyszerűen, világosan, teketória nélkül megy.

– Elég gyorsan gépelek – bizonykodott Lina, hogy legalább valamivel meghálálja az ügyvéd jóságát.

– Annál jobb magának. Egyébként nem diktálok egyenesen gépbe. Magnetofonba beszélek, így aztán nyugodtan átírhatja. Ezenkívül még elég sok munka lesz a legépelt iratokkal. Mit is akartam csak még? Igen, a munkaidő: nyolctól tizenkettőig és négytől nyolcig. Beleegyezik?

Lina bólintott. Az örömtől elállt a lélegzete. Teljes napokon és heteken át járta a várost, fel és le a lépcsőkön, kapuról kapura, hivatalból hivatalba – valamiféle munkát keresett. „Gépírónő? Nem, nincs rá szükség." És újra útnak indulni, gyalog, pénz nélkül. Néha megivott egy csésze kávét, vagy elszívott egy cigarettát. Olykor megállt a parton, nézte a sárgás Tiberist, és sötét gondolatok kavarogtak fáradt agyában. Egy este, amikor hazafelé tartott, zavartan megállt, és nézegette a járdán fel-alá sétálgató magányos nőket. Rászánta magát, és elment egy cselédszerzőhöz, de ott is ugyanaz a válasz: „Nem. Minden hely be van töltve." Szombat reggel elhatározta, hogy utolsó ötezer líráját hirdetésre költi. Vasárnap telefonhoz hívták le a portáshoz. És íme, most hétfő, reggel kilenc óra, és minden rendben van!

– No, mi van még?... Ó persze... Micsoda szórakozottság! Az anyagiak: heti tízezer líra. Jó?

Tíz szorozva néggyel – negyven.

– Köszönöm – suttogta Lina.

Az ügyvéd rámosolygott:

– Majd meglátja, jó barátok leszünk. Mitől fél? Megkezdheti rögtön a munkát? Ott az asztala közvetlenül az ajtó mögött. Az asztalkán fekvő anyagra holnap reggel szükségem van. Legyen szíves... És viszontlátásra, nem leszek itt egész nap. Ha valamire szüksége lenne, forduljon Michelehez: ő kissé nyers, de kitűnő fickó!

Az ügyvéd kezet szorított a leánnyal, kivette a szekrényből a kabátját, és elment.

Lina magára maradt a dolgozószobában. Az ablakhoz lépett, félrehúzta a függönyt, nézegette az utcát, a bebugyolált embereket, akik futottak, hogy meneküljenek a jeges szélrohamok elől. Elmosolyodott, boldog volt, hogy melegben lehet, és nem kell a pénzre gondolnia. Kopogtatás hallatszott az ajtón az ügyvédsegéd szobája felől.

– Szabad.

A küszöbön szenvtelen, kétkedő arccal Michele Rovi állt.

– Megállapodott az ügyvéddel?

– Meg. Máris munkához látok.

– Egy percre leszaladok a büfébe. Ha közben jönne valaki, mondja, hogy várjon.

„A büfébe megy, és engem még csak nem is hív magával. Nyilván valami kifogása van ellenem" – gondolta Lina bosszúsan, de nyugodtan válaszolt:

– Jó, nyugodt lehet.

De rögtön érdeklődött:

– Borsásson meg, miért kopogtatott, mielőtt bejött?

– Biztos akartam lenni abban, hogy fel van öltözve – felelte szenvtelenül Rovi. Lina elsápadt, elállt a lélegzete. Azután meglendítette a karját, és minden erejét összeszedve arcul vágta a fiatalembert. Rovi szemrebbenés nélkül távozott.

Másnap reggel az ügyvéd megdicsérte új titkárnőjét, amikor meglátta íróasztalán a kitűnően legépelt anyagot. Azután ránézett a leányra, és elmaradhatatlan mosolyával így szólt:

– Úgy látom, kissé sápadt. Lina... Szólíthatom egyszerűen Linának? Így rövidebb.

A leány beleegyezően bólintott, és szinte mentegetőzve mondta:

– Azért vagyok sápadt, mert nem érzem magam egészen jól... Storti közelebb lépett és mereven nézte:

– Igaz ez? Nézze, én nem szeretem a hazugságot. Mit evett tegnap este és ma reggel?

Lina pirulva elfordult. Semmi szín alatt sem

KULT MINOR

akart arról beszélni, hogy egyszerűen nincs pénze. Storti felkacagott.

– Nem kell szégyenkeznie, utóvégre semmit sem lopott!

Benyúlt a tárcájába, kivett egy ötezerlírás bankjegyet, és átnyújtotta a leánynak.

– Vegye el, ne is köszönje meg. Ez egyszerűen előleg, szombaton tízezer helyett csak ötöt adok magának, és kvittek vagyunk . . . No, menjen dolgozni, és legyen jókedvű.

Gyengéden megveregette a leány arcát.

Lina bement a szobájába, kinyitotta a nagy mappát, amit Storti átadott neki, de semmit sem látott, mert az elfogódottságtól és az örömtől könnyek borították el a szemét. Letörölte könnyeit, leült az írógéphez, és mint rendesen, kopogni kezdett. Valóban, sok munka volt, nem fecsérelhette az idejét. S az idő gyorsan repült. Amikor elérkezett az ebéd órája, gyengéden nézett a kézitáskájára: „Végre egy kis pénz!"

Aztán felállt, kinyújtózkodott, végigment az irodán: elzsibbadt a dereka, és fájtak az ujjai. Bekopogtatott Rovi szobája ajtaján, mert meg akarta tudni, hogy a fiatalember elment-e már. De már hangzott is a válasz.

– Tessék, szabad.

De hát próbáljon meg az ember bemenni valahová, ha az ajtó be van zárva. Egyébként Rovi kinyitotta az ajtót, és amikor meglátta a leányt, éles hangon megszólalt:

– Bocsássan meg a tegnapiért, goromba voltam.

Lina nem tudta, mit feleljen. A férfit is nyomasztotta ez a szünet, ő törte meg a csendet:

– Nem megy haza?

– Nem, kicsit később eszem.

– Aha, jó . . . Akkor a viszontlátásra.

„Miféle ember ez tulajdonképpen?" – kérdezte magában Lina, amikor magára maradt. – „Egyáltalán nem látszik annyira neveletlennek. Vagy talán egészen más, mint amilyennek mutatja magát?"

Szerdán, munkába menet, Lina egy csokor korai ibolyát vásárolt. Rovinak, amikor meglátta a virágot, még a szemöldöke sem rándult meg. Storti elmosolyodott:

– Nagyszerű, elhozta nekünk a tavaszt . . . De azért figyeljen jobban: tegnap néhány íráshibát találtam a munkájában, és ez nem tetszik nekem.

Lina majd a föld alá süllyedt szégyenletében. Az ügyvédnek kétségkívül igaza van, a munkának pontosnak kell lennie. A leány elragadtatással gondolt Storira: micsoda erélyes, magabiztos, erős és becsületes ember! Lehetséges, hogy éppen ezért látta olyan ellenszenvesnek a segédet? Rovi irigyeli az ügyvédet. Természetes, hogy irigyeli! Rovi még senki, csak egy kezdő. Lina egy pillanatra megvetést érzett Michele iránt, de rögtön megbánta. Az irigység általában olyan érzés, ami egy kissé mindenkiben megvan. Hányszor irigyelte ő maga is a vele egykorú leányokat, akik jó állásban voltak, nem volt okuk nyugtalanságra, hogy lesz-e ebédjük, és meleg otthonban laktak.

Szívből együttérzett Rovival, aki egyébként ma észrevehetően gyengédebb volt vele szemben.

– Rovi, hiszen itt maga végez el minden munkát. Most már látom.

A fiatalember elmosolyodott:

– Őszintén szólva, senki sem tudhatja ezt jobban magánál – ezt nem nehéz magának megállapítania.

– Mit akar ezzel mondani?

– Azt, hogy maga naponta legépel tíz-húsz kilónyi különféle iratot.

– Túloz.

– Sehogy sem tudom megérteni, honnan vesz ennyi erőt.

– Az embernek mindig van ereje, ha kell . . .

– No igen, természetesen . . . Van családja, Lina?

– Nincs, magamra maradtam. És magának?

– Nekem van, de a szüleim Lombardiában élnek . . . Menjünk kávézni.

– Ó nem, köszönöm, ma szörnyen hideg van, és én olyan rosszul bírom a hideget, hogy a világ minden kincséért sem akarok elmozdulni a fűtőtest mellől.

– Akkor telefonálok a büfébe, hogy hozzanak fel valamit nekünk.

Ezen az estén az ügyvéd vidáman tért vissza az irodába, sokáig tréfálkozott Linával, és azt mondta neki, hogy még sohasem volt ilyen kedves titkárnője. Azt is mondta, hogy valamiképpen időt kell szakítaniuk arra, hogy beüljenek egy vendéglőbe, kicsit elszórakozzanak, és elfeledjék a hivatalos ügyeket . . . Mialatt beszélt, kezét gyengéden a leány vállára tette. Lina zavarban volt, de nem mozdult helyéről.

Csütörtökön minden olyan nyugodt volt, mint máskor. Storti egyszer felfortyant, amikor egy hibásan gépelt vezetéknévre bukkant. De utána bocsánatot kért elviselhetetlen természetéért, megsimogatta Lina fejét, és többek közt azt suttogta, hogy milyen szép haja van. Michele egész nap csodálatosan kedves volt hozzá, és Lina ezen az éjszakán mosolyogva aludt el, még azt is elfelejtette, hogy az ötezer lírát már elköltötte . . . Pénteken teljes nyugalom volt estig. Storti csak akkor tért vissza a törvényszékről, és valamiért dühös volt. A gépírónő elé dobott egy iratcsomót, és odavetette: „Holnapra kell." Azután behívta Rovit, s egy pillanat múlva ingerült vita hallatszott az ajtó mögül.

Másnap reggel Michele úgyszólván észre sem vette a gépírónőt, ezért Lina szinte meggyűlölte. „Az ügyvéd tegnap borsot tört az orra alá, és most rajtam tölti ki a haragját." Ráadásul megint nem volt pénze ebédre és az ablakon túl hideg szél fújt. De a legnagyobb megpróbáltatás a nap végén várt rá. Storti behívta Michele Rovit és azt mondta neki: „Elmehet." És Rovi elment anélkül, hogy Linától elköszönt volna. Amikor kettesben maradtak, az ügyvéd a díványra ült, és hívta Linát, hogy üljön melléje. A férfi fel sem emelte a fejét, a kezét a leány térdére tette, s így szólt:

– No, most egy heti munka után kipihenhetjük magunkat. Nincs még itt az ideje, hogy nyíltabb és kedvesebb légy hozzám?

Lina felugrott. Storti csodálkozva nézett rá:

– Tehát a szentet akarod játszani nekem?

Lina torkán akadt a szó a haragtól. Telefoncsengetés hallatszott. Storti felemelte a kagylót, befogta tenyerével és odaszólt a titkárnőjének:

– Ma elmehetsz, az ötezer líra ott van a boritékban. De ha hétfőn folytatni akarod a munkát, verd ki a fejedből ezt a butaságot. Gépírónőt, fiam, annyit találhatok magamnak, amennyi csak kell . . . Halló! Igen, igen, ki beszél? – Lina felkapta a boritékot és kiszaladt a dolgozószobából.

A legszörnyűbb az a magabiztosság volt, ahogy ez az ember viselkedett: teljesen nyugodt volt. Olyan megszokott hanyagsággal nyújtotta ki feléje a kezét, mintha megvásárolta volna. Ez az ember nem kételkedett a beleegyezésében – utóvégre heti tízezer líra . . . Egyszerű trükk: – fizetés hetenként! Abban az esetben, ha a titkárnő nem elég simulékony, tüstént meg lehet szabadulni tőle és egy másikat lehet felvenni . . . Most kezdhet mindent előlről. „És mégis, inkább éhenhalok, de többé nem lépem át ennek az irodának a küszöbét."

Lina egész vasárnap azon gondolkozott, nincs-e valami kiút, és azzal a szilárd elhatározással feküdt le, hogy nem megy vissza Stortihoz . . . Növekvő félelemérzettel ébredt. Kint esett az eső, a szobában hideg volt. Visszagondolt arra a melegre, ami beburkolta, amikor először lépett be az irodába, eszébe jutottak a kényelmes karosszékek, a puha szőnyeg, a nyugalom és biztonság – mindaz, ami őt rövidke napra boldoggá tette . . .

Minden eltűnt, minden elveszett – vagy talán csak annyi kellene, hogy úgy viselkedjék, mintha semmi sem történt volna és visszamenne? Utóvégre szükség esetén megint elfuthat.

. . . Michele Rovi a postát rendezte, amikor csengetést hallott az előszobaajtó felől: megismerte a leány lépteit. Lina egyenesen Storti szobájába ment. Michele az asztalához ült és a falra bámult. Akkor szombaton azt remélte, hogy megmenti a leányt, ő telefonált, hogy megzavarja Stortit. Amikor látta, hogy Lina kijött a házból, és elfutott, erősebbnek és jobbnak érezte magát, mint bármikor.

És íme, a lány visszajött! Elfogadta Storti feltételeit, és hétfőn munkába állt. Heti tízezer líra nem tréfa! Tehát ez a leány is csak olyan, mint a többi. Hány nő fordult már meg ebben az irodában Michele szeme előtt, és mind zúgolódás nélkül elfogadta Storti feltételeit . . . De ezt a leányt másnak látta. Rögtön megtetszett neki, és mivel haragudott önmagára ezért a hoszontalan eszményitésért, készakarva gorombáskodott vele . . . Most már minden világos. „Lehet, hogy az én hibám is; tüstént meg kellett volna mondanom, hogy máshol keressen munkát.. Ámbár mindenütt ugyanígy van. Átkozott pénz!"

Michele kész volt rá, hogy felrántja az ügyvéd dolgozószobájának ajtaját. „Ne légy Don Quijote – térítette észre a józan értelem hangja –, ő is, te is elvesztitek az állástokat. Újat találni pedig sokkal nehezebb lesz. Te talán keveset tespedtél munka nélkül? Az ideál szép dolog, az ember ideálok nélkül semmit sem ér, de amikor a szükség diktál – rejtsd el az ideálokat minél mélyebbre, tettesd magad közömbösnek. Csupán ideálokkal nem lakik jól az ember. A fizetés sokkal többet ér!"

Egy másik hang azonban megzavarta Michelet abban, hogy megfontolt legyen. „Jól van, nem szólsz semmit – gúnyolódott ez a másik hang. – A kislány eladja a testét, te pedig – a lelkiismeretedet. Egyformák vagytok. És megérdemli-e a leány a szemrehányást, amikor te teljesen ugyanúgy cselekszel, mint ő. Miért követelsz tőle hősiességet, amikor te magad sem vagy hős?" . . .

. . . Lina dermedten állt Storti asztala előtt, de az ügyvéd fel sem emelve a fejét, átfutotta a postáját.

– Örülök, hogy látlak, Lina. Jól töltötted a vasárnapot?

– Meglehetősen.

– Kipihented magad?

– Köszönöm, igen.

– Igy hát újult erővel látsz a munkához?

– Természetesen – válaszolta a leány, és egy pillanatra úgy tűnt neki, hogy a férfi maga is zavarban van a történtek miatt.

– Örülök. – Storti kedélyesen elmosolyodott. Felállt, a leányhoz lépett, és gyorsan, mintha Lina már az övé lett volna, megcsókolta. A leány dermedten állt, amikor kivágódott az ajtó, és Michele berontott a szobába. Karon ragadta a leányt és mellbe vágta Stortit. Az ügyvéd elvesztette egyensúlyát és a padlóra huppant – részben a meglepetéstől, részben azért, mert megbotlott a papirkosárban. De Michele már a kijárat felé ráncigálta a zokogó Linát:

– Az ördögbe! Gyorsan el innen! Majd csak találunk valamit. Kettesben könnyebb!

Jeges szél fogadta őket az utcán, de Lina most nem fázott.

SZÉL

KULT MINOR

Válogatós legények

– És nekünk ezeket kell elvennünk, ha megnövünk?

Logika

– Megmondanád végre, drága Vilmám, miért haragszol?
– Már nem tudom, de annyit mondhatok, hogy sohasem fogom neked elfelejteni!

Kedves Juliskám!

Nehezen találok szavakat, még túlságosan a történtek hatása alatt állok.

Torkomon akadt a szó, amikor megláttam a sápadt Verát. Mikor betegsége felől érdeklődtem, és kitérő választ kaptam, hamarosan rájöttem, hogy miről van szó.

Anyai tekintélyedet nem csorbíthattam, így Vera előtt hallgattam. Most azonban ne csodálkozz, ha kissé nyersen, de őszintén mondok véleményt. Beszélek rólad mint asszonyról és mint anyáról.

Tapasztalt asszony vagy, tehát tudnod kellett, milyen kockázatnak teszed ki Verát, amikor beleegyeztél az orvosi beavatkozásba. Amint megtudtam, másodszor állt Vera a bizottság előtt. Hát igazán azt hiszi, minden veszély, utóhatás és erkölcsi érzés nélkül, ilyen „egyszerűen" jóváteheti meggondolatlanságát?

Feltételezem, hogy nem tette hozzájárulásod nélkül. Ma Vera 19 éves. Eddig váltig hangoztattad, nem adod túl fiatalon férjhez, de ilyen veszélyes dolgot megengedtél? – Arra nem gondoltál, hogy esetleg soha többé nem lehet gyereke? – Mert az ilyesmivel is számolni kell. –

Kritizállak mint anyát. Hibáztatom, hogy nem tudtad elnyerni lányod bizalmát. – Miért nem világosítottad fel a fiúval kifejlődött barátság veszélyére s arra, hogy az ilyen beavatkozás egész életére kihathat. Csaknem két éve jár Palival, nem gondolod, határozni kellene már? Megtiltottad, hogy a fiú feljárjon hozzátok, – inkább eltűröd az utcán való mászkálást, találkát cukrászdában, parkban.

Úgy látom, Juliskám, a terhesség megszakításáról szóló rendeletet félreértitek. – Megengedhető indokolt esetben, ha a családi körülmények, az egészségi állapot ezt megkívánja. De elítélendő, ha fiatal lányok könnyelműségét ily módon akarják „elsimítani". A felelősség ezért nagyrészt az anyát is terheli.

Tudom, ezek keserű szavak, talán fájdalmat okozok Neked, de a színigazat mondom.

Mindkettőtöket üdvözöllek

Katalin

Keresztrejtvény

Vízszintes:

1. Az idén – Prágában lesz a színhelye (a nyíl irányában folytatva). 17. Bizonyos sportot kedvel. 18. Kibocsátja, kijuttatja. 19. Névelővel: tejtermék. 21. Nyáron kívánjuk, télen itt van kérés nélkül. 22. Hamburgban, de Lipcsében is az egy – egy. 23. Az ilyen üveget keresik. **25. Kiváló szlovák sportolónő, februárban, reméljük, nem csalódunk benne** (keresztnevének rövidítésével az elején). 28. Fő bevételi forrás. 29. Őszibaracktermelésről híres magyarországi község. 30. Árengedmény készpénzfizetésnél, nagybani vételnél. 33. Loanda kezdete. 35. Kifelé halad. 37. Ókori erdélyi lakó. 38. Gabriellát – becézve. 42. Borszesz. 43. Növekedő. 44. Nem főtt. 47. Terv – szlovákul. 48. Valaminek az elején. 50. Katonai alakulat. 52. Muzsika. 54. Vissza: hamis asszony. **55. Így is szoktuk őket nevezni, ha igazán szép teljesítményt mutatnak.** 56. Az előléptetés a katonaságnál ezzel jár.

Függőleges:

1. A külföldiek szerint a bratislavai Téli-stadionban rendkívül jó volt 1958-ban. 2. „Valódi" feketéző. 3. Gyermek – németül. 4. Kisebb fúvóshangszer. 5. Sír, bömböl a kicsi. 6. Tea – oroszul (az első kockába kettős betű). 7. Ottó és Demeter. 8. Átszerveződik. 9. Tör, ami csak a kezébe kerül. 10. Trópikus vihar, néha Európába is eljut. 11. Ifjabb eleje. 12. Bécsi külváros. 13. Forész. **14. Igen kellemes érzelem, tiszta öröm. Vajon ezt fogják érezni a versenyzők és nézők egyaránt?** 15. Jól megmondja neki a magáét. 16. Verdi nagy operája. 19. Ara nagyobbik része. 20. Lisztjelzés. 24. A szamár is így üvölt. 26. Sakk-kifejezés (egy tévell). 27. Kardjátékot játszik. 28. Fönn fele. 31. Az anyag részeibe (nép.). 32. Nem engedélyez. 34. Algériai kikötő. 35. Kettő, v. három . . . . esik. 36. Vajon jön? 39. Egy helyben vesztegel (ék. felesleges). 40. . . . City (texasi város). 41. Tápláló ital. 44. Németh Erika Katalin. 45. Letűnt spanyol ex királynő. 46. R. L. N. 49. Ügetés az elején! 50. Ilyen a jó feleség és férj. 51. Azonos római számok. 53. E–R.

B. P.

Keresztrejtvényünk megfejtését (a vízszintes 1, 25, 55. és a függőleges 1, 14. számú sorokat) 1961. február 8-ig kérjük beküldeni a rejtvényszelvénnyel együtt. Minden öt hibátlan megfejtésért könyvjutalmat küldünk.

Az 1. szám megfejtése:

Vízszintes: **1. Új erővel és nagy lendülettel.** Függőleges: **19. Léptünk be az új esztendőbe.** Vízszintes 36. **Nagyszabású program.**

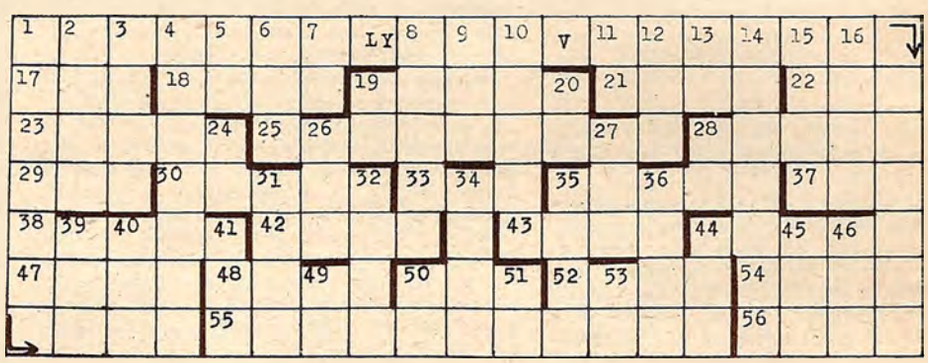

Illik? Nem illik?

A köszöntés a tisztelet vagy a barátság megnyilvánulása, a legismertebb társadalmi szokás. Az egykor alázatos és megalázó formája nálunk már csaknem teljesen eltűnt. A különböző nemzeteknél máig is megmaradtak az üdvözlésnek különböző formái, mint pl. a törökök a kezüket mellükre szorítva mélyen meghajolnak az előtt, akit üdvözölnek. Bengáliában a hinduk jobb kezüket homlokukra téve hajlonganak, Ceylonban pedig az alárendeltek földre vetik magukat és többször ismétlik feljebbvalójuk nevét.

Az üdvözlésnek mai egyszerűsége mellett is megvannak a pontos szabályai. Módja szerint változik, hogy kit köszöntünk.

Ki kit köszöntsön előbb

A leggyakrabban az utcán vagy társaságban köszöntünk. Általános szabály, hogy az utcán csak az egymásnak bemutatott ismerősök köszöntik egymást. Helyénvaló a köszöntés a szomszédságban vagy az

A köszöntésről

KULT MINOR

Aki kötni szeret

25320

Itt a téli sportok ideje, a meleg szvetterek, pulóverek szezonja. Bizonyára sok olvasónk kapott karácsonyra szép pamutot, melyet mielőbb szvetter formájában szeretne felhasználni. Ha modelljeink közül valamelyik megtetszik, tessék hozzálátni a munkához.

25320 – Az új vonalú, enyhén elálló gallérú, raglánszabású „Magda" jelzésű sportszvetterhez 70 dkg erősebb szálú fonál szükséges.

1535 – Az ejtett vállú plasztikus mintával kötött férfiszvetterhez 70–80 dkg erősebb gyapjúpamutra van szükségünk.

7513 – Az egyszerű gyermekpulóvert az ujját és vállrészét összekötő színes csík élénkíti. Hozzávaló: 15–18 dkg vékonyabb alapfonál és kevés maradék színes fonál.

25273 – Ezt a szép, plasztikus mintával kötött elálló galléros szvettert egész évben viselhetjük. 60 dkg középvastag fonalat vegyünk hozzá.

6512 – A fiúknak nagyon tetszik, a mamák pedig pamutmaradékból is elkészíthetik ezt a kétszínű, bevarrott ujjú sportpulóvert. 25 dkg alapszínű és 8 dkg kiegészítő fonál szükséges elkészítéséhez.

7541 – Ugyancsak maradék fonálból kötjük ezt a függőlegesen csíkozott, még felnőtteknek is csinos kimonóujjú kisleányszvettert. Hozzávalók: 18 dkg alapszín (barna), 4,5 dkg sárga, 3–3 dkg piros, zöld és fehér, 1,5 dkg drapp fonál. Természetes, hogy a színösszeállítás lehet teljesen egyéni, csak ügyesen bánjunk a színekkel.

7541

A szabásrajzokat a VKUS speciális szabás- és mintaüzleteiben vásárolhatják meg, kedves olvasóink:
Bratislava, Leningradská 8 – Banská Bystrica, Z. Nejedlého 1 – Košice, Leninova 101 – Nitra, Stalinova 17 – Prešov, Stalinova 63 – Žilina, Hurbanova 5.
A postán küldött utánvétes rendeléseket a következő címre lehet küldeni: Střihová služba VKUS, závod 21, Módní závody, n. p., Praha II. Jindřišská 5.

7513

6512

25273

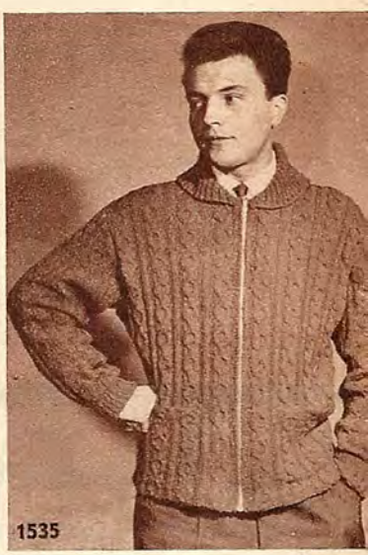
1535

egy házban lakó emberek között, valamint azok között is, akik naponta egy úton és egy időben mennek munkába, ugyanazt a közlekedési eszközt használják, vagy pedig ha ismeretlenül is, de valami figyelmességet tanusítottak egymással szemben. Rendszerint elsőnek köszönti

a férfi a nőt,

a fiatalabb az idősebbet,

az alárendelt a felettesét.

Természetes dolog, hogy a fiatal leány vagy asszony elsőnek köszönti az idősebb férfit. Általában véve helytelen, hogy a nő köszöntse a vele egykorú vagy a nála fiatalabb főnökét. Vannak azonban kivételek, pl. ha a főnök (férfi) magas funkciót tölt be.

Ha ismeretlen embertől valamilyen felvilágosítást vagy szolgálatot akarunk kérni, előbb udvariasan köszöntjük, bocsánatot kérünk a zavarásért és csak azután terjesztjük elő kérésünket.

Vidéki és falusi embereink udvariasak. A falvakon köszöntik az idegeneket is. Ez nagyon szép szokás és éppen ezért fogadjuk szívesen a köszöntést. Még helyesebb, ha megelőzzük és mi köszöntünk előbb.

A lakása ablakában vagy balkonján tartózkodó ismerősünket az utcáról udvariasan köszöntjük, de nem illik ilyenkor kiabálni, hangos beszélgetésbe bocsátkozni.

A zártkörű társaságba érkező egyén rendszerint az egész társaságot üdvözli. Ha nő érkezik, először a nőket, majd a férfiakat, végül jelenlevő férjét üdvözli. Ha férfi érkezik az ilyen társaságba, csak azután hajtja meg magát asztalnál ülő felesége előtt, miután az összes nőket üdvözölte. Ízléstelenül hat, ha a házastársak a társaságban egymás üdvözlését gyengéd jelenetekkel kísérik, de az is, ha elfelejtik egymást köszönteni.

Ha az étteremben nincsenek már teljesen foglalatlan asztalok, mielőtt leülnénk a már részben foglalt asztalhoz, üdvözölnünk kell az asztalnál ülőket. Ugyanígy kell cselekednie annak, aki előbb távozik az asztaltól. Elég, ha fejünket könnyedén meghajtjuk. Ugyanezt tesszük a színház- vagy hangversenyteremben ugyanazon páholyban ülő szomszédaink üdvözlésénél. Földszinten vagy erkélyen az nem szokás.

Ha a férfi nővel megy az utcán és nőismerősét valaki üdvözli, a férfi kissé tartózkodóan akkor is viszonozza a köszöntést, ha az illetőt nem ismeri.

Ha a házastársak az utcán együtt mennek, más házastársakkal való találkozáskor mindig együtt köszöntenek, még akkor is, ha a másik házaspár nem ismeri a feleségét. A feleség azonban nem köszönti azt az ismeretlen férfit, akit az ő jelenlétében a férje üdvözöl. Köteles azonban viszonozni minden köszöntést, ha csak a férjét illeti is.

Ha családot látogatunk meg, először mindig a háziasszonyt köszöntjük, azután kerül sor a házigazdára és a jelenlevő nőkre (az idősebbektől kezdve), a férfiakra (ugyanabban a sorrendben) s végül a gyermekekre.

(Folytatjuk)

KULT MINOR

RÉNYI MAGDA:

Tapsi póruljárt

Valahol, nem is nagyon messze, csak a dús lombú kiserdő szélén, volt egyszer egy ágbogas bükkfa. A bükkfa tövében, tágas lakásában tapsifüles nyuszi lakott, aki mindennap elfutott az erdő mélye felé. Száraz füvecskét, porhanyós fakérget, eleséget keresni. Egy téli napon azonban, amikor éppen útnak indult, vonítás ütötte meg a fülét. Nyaka közé kapta hát a bice-boca lábát és olyan gyorsan futott a hangok felé, hogy csak úgy porzott utána a hó. Oda is ért menten az erdei csermely partjára, ahol egy fűzbokor alatt két lompos farkú vörös róka éppen javában locsogott-fecsegett:

– Hallotta-e, néném, hogy Fagyapó már útban van ide mifelénk? – nyihogta az egyik.

– Hallottam bizony, nogyne hallottam volna, édes egy hugám. Ma éjjel úgy befagyasztja ezt a csermelyt itt, la, hogy 7 singnyi vastag lesz rajta a jég. Nem is olvad el többé soha. Még nyáron sem. Ki nem merít belőle egy cseppedet csepp vizet senki, amíg csak világ lesz a világ és tyúkocskák fognak kapirgálni az udvarokon. Pipet is kapunk a szomjúságtól mindannyian – sápítozta a másik. Tapsi meglapult egy hóbucka mögött s a rossz hír hallatára ugyancsak szaladgálni kezdett benne az ijedelem. Szinte földbe gyökerezett a lába s ott ücsörgött még akkor is, amikor a rókák már eliramodtak. Ekkor azonban újra zajt hallott: a fűzbokorra három cserregő, tereferélő, pletykás szarka röppent. – Tudjátok-e komámasszonyok, hogy holnap reggelre úgy megpirosodik a nap, mint a csipkebogyó ősszel? – kérdezte berzenkedve az egyik.

– Hogy tudom-e? Persze, hogy tudom. És tudok még mást is, Azt, hogy a piros napgolyóbis holnap estelig az utolsó cseppig elolvasztja a havat, kiszárítja a felhőt, földet, patakot. Egy makula víz nem sok, de annyi sem lesz sehol a kerek világon. Holló néném mesélte tegnapelőtt – cserregte a másik.

– Igaz, én is hallottam. Nekem a mindentudó bagoly újságolta, aki ott lakik a mi utcánkban a harmadik fán – rikoltotta nagy csőrcsattogtatva a harmadik is, s amikor befejezte a mondókáját, társaival együtt elrepült.

A tapsifüles pislogva bámult a szarkák után s aztán uccu neki, vesd el magad, hazaszaladt. A konyhájából kihozott 2 száraz tökhéjból eszkábált vödröt és – mint akinek a háza ég – futott, rohant a vödrökkel a csermelyhez. Színig töltötte vízzel mindkettőt és hétrétgörnyedve visszacipelte a szállására. Aztán előkerített valamelyik kuckóból egy csomó száraz kukoricaszárat és amilyen gyorsan csak birta szusszal, seperni, dömöcköl ni kezdte a havat befelé a lakása ajtaján. A fáradságtól nekivizesedett az üstöke, lekonyult a füle, bajsza, de meg nem állt volna három zsák káposztáért sem. Csak akkor fújta ki magát, amikor már úgy tele volt hóval a konyha, szoba, kamra, hogy ő maga is csak alig- alig fért be az ajtón.

– Rajtam ugyan nem fog ki sem Fagyapó, sem a tüzes napgolyóbis. Lesz itt csermelyvíz, meg hólé elég – makogta holtfáradtan a konyhája szögletében kucurogva. Fagyapó pedig – hogy történt, hogy nem – be sem kukkantott a kiserdőbe. Ezúttal a legkisebb leányát küldte maga helyett s annak a keze nyomán csak imitt-amott úszkált a csermely vizén egy-egy jégdarabka. És a napgolyónak sem jutott eszébe megpirosodni. Rendes téli, sápadt képével kelt fel másnap és nem szárított ki sem eget, sem földet, sem csermelyt. Az őzikék, cinkék meg mókusok mindennap odajártak a patakpartra és nagyokat kortyolva oltották szomjukat. A tapsifüles azonban nem ihatott a friss vízből. A temérdek összegyűjtögetett hó olvadni kezdett a konyhájában – szobájában s ő csülökig-derékig vízben őrizgette a folydogáló hólevet. Visszatartani azonban nem tudta. A vízzé váit hó belecsorongált az ajtaja előtt tátongó gödörbe és tavacskaként ott hullámzik most is. S mert a nyulak mindmáig sem tudnak úszni, ki nem mozdulhat egy tapodtat sem. Átázott bundával, szomorúan cuppog a locs-pocsban. Ha megszomjazik, fintorogva lefetyeli a tökhéjvödrökből a langyos, rossz ízű, állott vizet és olyanokat prüszköl hozzá, hogy elhallatszik héthatárba is. Tapsifüles mint mindenki, aki pletykára hallgat – póruljárt!

Két lány problémája

Tisztelt Szerkesztőség!

Dolgozó Nő legutóbbi számában olvastam a fiatalokhoz intézett felhívásukat, melyben kérnek bennünket, hogy szóljunk hozzá az ankétban felvetett problémához.

Sok falusi fiatalnak helytelen elképzelései vannak a városi fiatalok életéről, ezért elhatároztam, hogy beszámolok az én életemről – ugyanis én városban élek. Az egyik általános műveltséget nyújtó bratislavai iskola XI. osztályába járok. Már négy éve tagja vagyok a CSISZ-nek. Szorgalmasan dolgozom a CSISZ-osztálytanácsában és iskolai szervezetében. Eléggé fontos funkciót töltök be. A politikai nevelés felelőse vagyok. Ezenkívül, ha kötelességeimet elvégeztem, olvasok, moziba, színházba járok. Nagyon bánt, ha hallom, hogy a falusi fiatalok azt hiszik, hogy nekik több a gondjuk, munkájuk, mint a városiaknak és nem szórakozhatnak annyit mint mi.

Szerintem ez nem így van.

A falusi fiataloknak ugyanannyi örömük, gondjuk van, mint nekünk, városiaknak. Hiszen a falvakon is vannak CSISZ-szervezetek, hol aktív munkát lehet kifejteni, vannak testnevelési egyesületek és egyéb tömegszervezetek. A mi szocialista hazánkban egyre kisebb a falu és a város közötti különbség. A falvakon modern lakásokat, kultúrotthonokat építenek, sportpályákat létesítenek stb. Ha nem is egyenlő mértékben fejlődnek, de idővel minden falu modernné, a városhoz hasonlóvá válik.

Ez sok tekintetben tőletek, falusi fiataloktól függ. Lehetőségetek van rá, hogy megszervezzétek falvaitokban a sportéletet, hiszen szebb, jobb környezet áll rendelkezésetekre, mint nekünk. A falu semmivel sem marad le a város mögött, ha fiataljai tehetségük, képességeik latbavetésével megteremtik a szórakozás, a kulturális élet kibontakoztatásának lehetőségeit.

Ezzel be is fejezem, s további munkátokhoz sok sikert kívánok:

Klein Éva

Kedves Margit és Ica!

Örülök, hogy a Dolgozó Nő hasábjain elmondhatom véleményemet a vonaton folytatott beszélgetésekkel kapcsolatban.

Én is falusi lány vagyok. Higgyétek el, hogy jogosan mondom, amit mondok. A szövetkezetben dolgozom. Fejőnő vagyok, de nem reszketős, bütykös, a fejéstől eres kezű. Géppel, fehér köpenyben fejek. Ha munkaidő után kilépek az istállóból, vagyok olyan elegáns, mint a városi lányok. De nem is erről akarok írni, hiszen munkahelyetekre, munkátokra nektek sincs semmi panaszotok.

Azt akarom elmondani, annak ellenére, hogy én is hasonló körülmények között, falun élek, mint ti, mégsem unatkozom. El sem kívánkozom innen, pedig az én falum igazán messze van Bratislavától is, meg Komárom sincs a szomszédban, hogy átugorhassak néha-néha színházba. A MATESZ évente csak kétszer-háromszor látogat el a mi vidékünkre, Bodrogközbe. Kassa is elég messze esik tőlünk. Hogy mit csinálunk, mivel szórakozunk?

Van rádiónk, televíziós készülékünk, mint nektek. Szívesen nézzük a jó filmeket és egyáltalán nem bánt minket, hogy két héttel később látjuk egyikétmásikat, mint a prágaiak, vagy a bratislavaiak, hiszen nem is ez a lényeges. Néha kirándulunk Kassára, színházba megyünk. De – mondhatjátok, mindezt megtesszük mi is, mégis unatkozunk. – Hát figyeljetek ide: Tagja vagyok a CSISZ-nek, mely többek között komposztot készít és brigádokat szervez. Azért mondom, hogy többek között, mert nemcsak ezt csináljuk. Most tanuljuk a Sógorság-komaság című vigjátékot, amellyel az aikotó versenyen akarunk részt venni. A csehszlovák-szovjet barátság hónapjában minden héten rendeztünk egy-egy kultúrestét a CSEMADOK-kal és a nőbizottsággal karöltve. Már október végétől járunk a „Tanulunk a pártról" körbe.

Nőbizottságunk olvasókörébe is járok. Most olvassuk közösen Galina Nyikolajevna „Útközben" című regényét, melyben a ma asszonyának problémáival foglalkozik. Ha befejeztük, vitát rendezünk róla. Már előre várom, mert és is hozzá akarok szólni.

Kedves ismeretlen Margit és Ica! Bocsássátok meg, hogy eddig ahelyett, hogy véleményt mondtam volna nézetetekről, saját életemről, szórakozásomról írtam. – Vagy talán ebben már benne van a véleményem, tanácsom is? Hiszen ha figyelmesen olvastátok, amit írtam, rájöhettetek, hogy aki mindezt szorgalmasan, örömmel csinálja, az nemcsak nem unatkozik, de tanul és szórakozik is.

Szabó Júlia, CSISZ-tag

KULT MINOR

Olvasóink uzsonnareceptjeiből

Kedves olvasóink ízletes és jól bevált uzsonnarecepteket és tanácsokat küldtek szerkesztőségünkbe azzal a kéréssel, hogy szeretnének segítségére lenni azon háziasszonyoknak, akiknek naponta uzsonnát kell csomagolniok családtagjaik, esetleg saját maguk számára.

Fontos, hogy amit uzsonnára csomagolunk, tápláló legyen!

Vigyázni kell, hogy a kenyérszeletek egyforma nagyságúak legyenek!

Az alsó kenyeret ne kenjük meg egészen a széléig, mert a ráfektetett másik szelet kinyomja a pépet, s így nemcsak a popíros lesz zsíros, hanem a kéz is.

Az alábbi receptek négy személy részére elegendők.

Márványozott kenyér: Hozzávaló: 20 dkg friss tehéntúró, 2 db. keményre főtt tojás, 15 dkg bármily kolbász, 2 db. nagy savanyú uborka, 10 dkg főtt áttört burgonya, kanálnyi petrezselyemzöldje, 10 dkg étolaj, só és bors tetszés szerint.

A főtt burgonyát a túróval, sóval, olajjal jól összekeverjük, beletesszük a megvagdalt tojást, kolbászt, uborkát (az uborkát kicsavarva), petrezselyemzöldet, borsot. Könnyedén megkeverjük s rákenjük a kenyérre.

Vitaminos kenyér: Hozzávaló: 20 dkg tehéntúró, 10 dkg reszelt főtt burgonya, 10 deka reszelt hagyma, 50 g finomra vagdalt zöldpetrezselyem, 10 deka uborka kinyomva, 1 dl sűrű tejföl, 20 g fehér zsemlemorzsa, só és paprika ízlés szerint. Mindezt jól összekeverjük és kész a kenő.

Paradicsomos rakott kenyér. Hozzávaló: 20 deka túró, 10 deka burgonya, 10 deka olaj, 20 deka finomra vágott hagyma, 2 evőkanál sűrített paradicsom és só ízlés szerint.

A finomra vágott vagdalt hagymát az olajban sárgára fonnyasztjuk, felengedjük a paradicsommal és kavargatva kissé főzzük. Közben a finomra tört túrót és burgonyát összekeverjük, beletesszük a már kihűlt hagyma- és paradicsompépet, sóval, esetleg borssal ízesítjük.

JÓ ÖTLET

Célszerű kétszemélyes tanulópad gyermekek számára. Aki ért hozzá, olcsó puhafa-anyagból házilag is elkészítheti.

GYERMEKSAROK

Amint a kisbaba megérkezik, máris tele van vele a ház. Itt-ott a kis ruhák, csörgő, cumli, babapúder. Azt mondják, bájos az ilyen rendetlenség a szobában, de mi azért mégis azt mondjuk, helytelen. Mihelyt a baba megszületik – bármilyen kicsi is a lakásunk – rendezzünk be neki egy sarkot. Hiszen az ilyen megoldással sokkal kevesebb helyet foglal el, mint ha mindenütt van a gyerek. A család többi tagja is nyugodtan helyet foglalhat. Nem éri őket kellemetlen meglepetés, hogy éppen púderbe, vagy babakrémbe ülnek. Ezen megoldásnak nevelő célzata is van. Ugyanis a gyerek megszokja ezt a helyet, itt megnyugszik, játékait ide hordja és „nincs láb alatt". Később, mikor már iskolába jár, iskolaszereit itt tarthatja, itt tanulhat és házi feladatát is nyugodtan végezheti. Tehát ez a kis sarok a gyermek kis világát jelenti. Ezért igyekezzünk ízlésesen, célszerűen és barátságosan berendezni. Az alábbiakban négy rajzot mutatunk be, melyeket természetesen – a helynek megfelelően – módosítani lehet.

1./ Ládából csinos pólyázóasztalt készíthetünk, ha egyszínű vagy világos anyaggal teljesen bevonjuk. Polcokat teszünk bele s függöny helyettesíti az ajtaját.

2./ Egészen kis helyen elfér a kiságy és a ruhaszekrényke a nagyobb gyermekek részére. A gyerekszoba sarkának falára ízléses állatmintákat festhetünk.

3./ Hosszúkás függönnyel is elválaszthatjuk a nagyobb gyermek kis otthonát.

4./ Modern szobában is jól fest a gyermeksarok. Az ablak alatti részt alacsony könyvespolccal jól kihasználhatjuk.

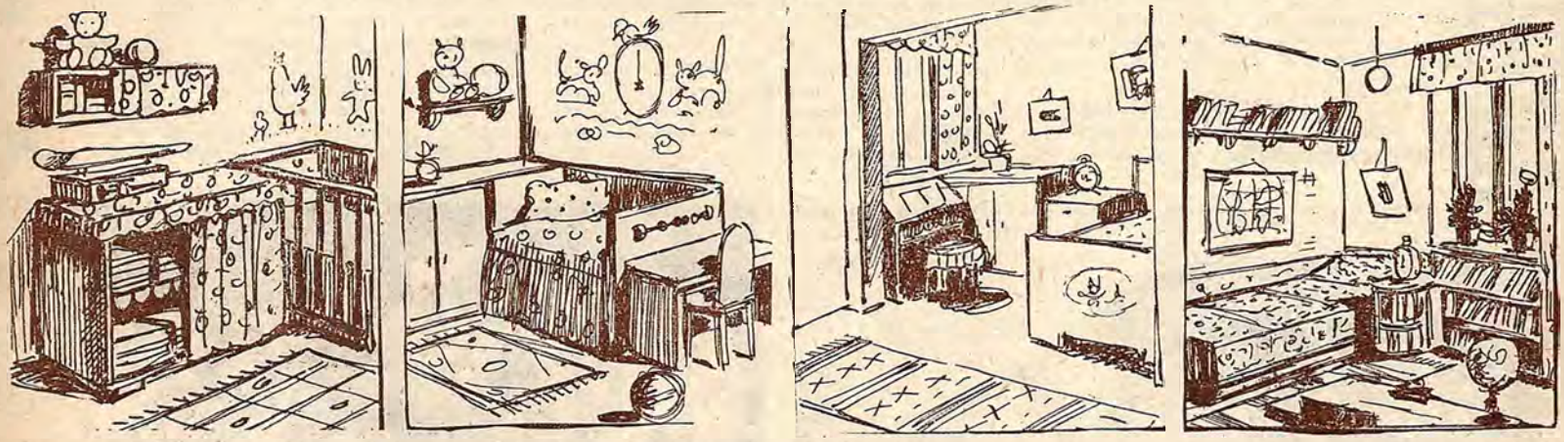

Lóheremintás terítő

Anyaga 75×80 cm halványzöld lenvászonanyag. Az anyag színével egyező pamuttal háromlevelű lóheréket hímezünk. Körülhorgoljuk a kis terítőt. A pontos leírás minden kerületi székhelyen a VKUS szabásmintaüzletében kapható. A minta száma 2226.

A „DOLGOZÓ NŐ" megjelenik kéthetenként. Kiadja a Csehszlovákiai Nők Szlovákiai Bizottsága, Bratislava, Októbrové n. 12. Felelős: Turi Mária főszerkesztő. Szerkesztőség: Bratislava, Októbrové nám. 12. Telefon: 344-21, 220-25. Nyomja: Polygrafické závody, n. p., závod 1, Bratislava. Terjeszti a Posta Hírlapszolgálata. Megrendelhető minden postahivatalnál és kézbesítőnél. Évi előfizetési díj 18,20 Kčs. Egyes szám ára 70 fillér. K-21*11040

KULT MINOR

Helyesen fog beszélni. Írta és rendezte: D. Plichta, operatőr: T. Biath, foto M. Filip. A londoni orvoskongresszuson kitüntetve.

Felelősség. Rövid játékfilm a fiatalkorú bűnözők átneveléséről. Írták: Z. Zachar és M. Hornák, operatőr S. Szomolányi. Bemutatva a moszkvai filmfesztiválon.

A NÉPSZERŰ—TUDOMÁNYOS

ÉS TANULSÁGOS FILMEK FESZTIVÁLJÁN

Az elsötétített nézőtéren meghatottan figyelem az alig tízperces film eseményét. Egy gyermek jelenik meg a vásznon. Kedves arcocskája görcsösen vonaglik, ártatlan szemével szinte bocsánatkérően néz fel anyjára. Mondani szeretne valamit, énekelni, csacsogni akar, de csak alig érthető szófoszlányok hagyják el ajkát. Talán született beszédhibája van, talán valami nagy bánat, vagy ijedtség okozta e jelenséget? Ő ezt nem tudhatja és félve tekint a felnőttekre. Miért vagytok ilyen türelmetlenek hozzám, hiszen én nem tehetek róla? És mind kevesebbet beszél, magába zárkózik, társaitól visszavonul. Úgy érzi, hogy ő értéktelenebb, mint a többi gyerek. Egyszer édesanyja azt a tanácsot kapja, hogy vigye el a kislányt szakorvoshoz, aki szinte természetfeletti türelemmel, szeretettel, játékos módszerrel tanítja meg fokról fokra a gyermeket a helyes beszédre és adja vissza életkedvét, boldog gyermekkorát.

A népszerű-tudományos és tanulságos filmek bratislavai stúdiója megalakulásának tízéves évfordulóján három estén mutatta be nagy jelentőségű rövidfilmjeinek színe-javát. A nézőnek újra eszébe jut Lenin szava: A szocializmus számára a legfontosabb művészet a film. Korunk haladó szelleme megköveteli, hogy a művészetek is lépést tartsanak életünk ütemével és ezt szolgálják. A filmművészet a rendkívülien gyors változások művészete és természetéből fakad a közvetlen hatáskeltés, mellyel nemcsak szórakoztat, hanem ami ennél sokkal fontosabb, tanít, felvilágosít.

Ennek a felvilágosító munkának a szolgálatában áll a tudományos rövidfilm, mely igen gyakran sokkal értékesebb anyaggal ismerteti meg a közönséget, mint az egész estét betöltő játékfilm, minthogy témáit mindennapi életünk aktuális problémáiból, a természet- és orvostudomány minden ágából, a nevelés- és iskolaügy köréből, a művészetek, technikai újdonságok népszerűsítéséből, gazdasági és ipari munkafolyamatok ismertetéséből meríti. A Július Jaššo vezette stúdió munkatársai nem műtermekben, nem színészekkel, hanem a történés színhelyén, a bemutatott események valóságos szereplőivel, tudományos kutatók, akadémikusok, orvosok és más szakemberek segítségével alkotnak.

A stúdió tíz év előtt, 1950-ben csak hét filmet készített, ma évente 40—45 rövidfilm kerül közönségünk elé. Értéküket mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy közülük sok a nemzetközi filmfesztiválokon magas kitüntetésben részesült. Fontos helyet biztosít a stúdió az iskolák számára készülő természettudományi és kísérleti filmeknek. Az e filmekben bemutatottakat a tanítók nem tudnák diákjaiknak érzékeltetni. A filmek révén a tanulók könnyen és élvezetes módon jutnak széleskörű ismeretek birtokába. Népművészetünk, iparunk és mezőgazdaságunk munkafolyamatainak részletes bemutatásával pedig sok szülőnek és diáknak könnyítik meg a későbbi pályaválasztást.

A stúdió rendelkezésére áll pedagógusainknak, kultúrotthonainknak és kölcsönzi a filmek bármelyikét, hiszen törekvése és munkájának célja éppen az, hogy kultúrforradalmunk keretében műértő és művelt embereket neveljen, akik tudásukat az írott szó mellett, a tudományos és tanulságos filmből is meríthetik.

Simkó Margit

A Magas-Tátra sorsa. Írta, rendezte és fényképezte: K. Skřipský. A tátrai rezervációról szóló film a stúdió 10 éves jubileumára készült.

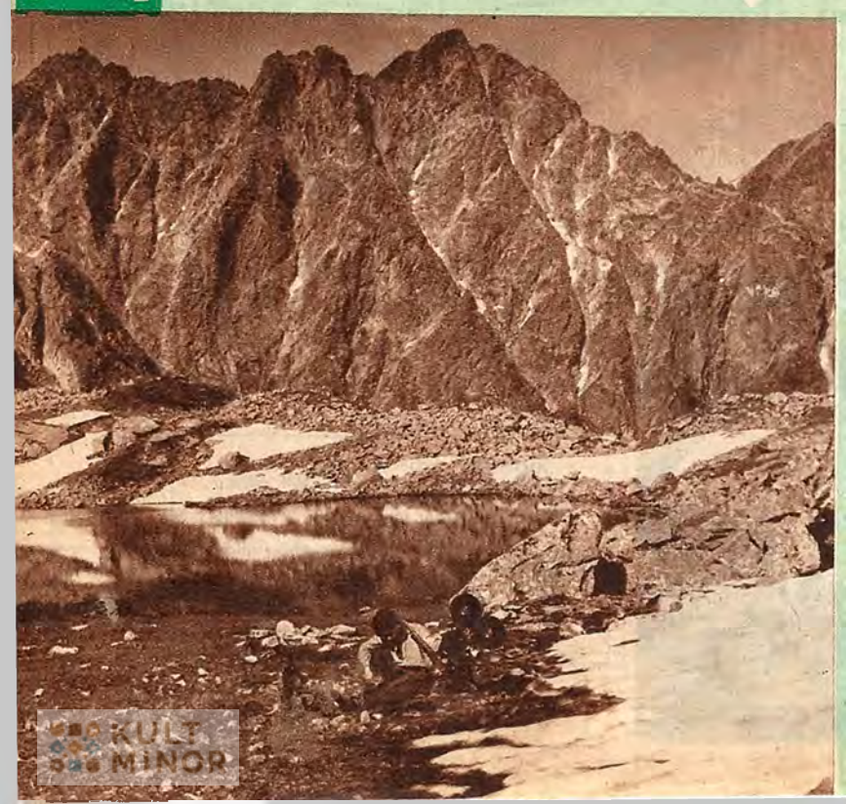

Pál mester. A világhírű levočai oltárt a Kotrba-testvérek 1955-ben restaurálták. Írta és rendezte: F. Kudláč, operatőr: L. Hajek, foto: P. Zachenský. A velencei biennalén (zenei és filmversenyen) kitüntetve.

Tudományos film a főiskolások részére a konstrukciók javításának érdekében. Írá és rendező: K. Barlík, foto: T. Biath.

KULT MINOR